

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
**İnək çoxdur,
bəs niyə
süd azdır -
araşdırma**
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 29 noyabr 2024-cü il Cümə № 216 (8589) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Başladı: 60 gün və fevralın 23-ü...

Altıncı bələdiyyə seçkiləri kampaniyasına qış necə təsir edəcək?

yazısı səh.3-də

Rusiyanı tərk edən azərbaycanlıların sayı sürətlə artır

yazısı səh.6-da

Qafanda Rusiyaya konsulluq yasağı

yazısı səh.7-də

Azərbaycanın NATO ilə münasibətləri kimləri narahat edir?

yazısı səh.6-da

Müxalifət sosial şəbəkələrdə necə fəaliyyət göstərir?

yazısı səh.12-də

Əhali artımında 50-liyə düşmədik

yazısı səh.13-də

Ermənilər rəqslərimizdən balet yazır

yazısı səh.12-də

Dörd sayı rəhbəri həbs edildi

yazısı səh.2-də

Yeddi dövlətdən biri - Albaniya

yazısı səh.4-də

ABŞ kəşfiyyatı nəyə arxayındır?

yazısı səh.5-də

Həftəsonu TIR sürücüləri imtahan verəcək

yazısı səh.11-də

Pezeşkiannın COP29-a niyə gəlməməsi haqda yeni iddia

yazısı səh.4-də

"Sorgu keçirsəniz, əhəlinin 90 faizi deyəcək ki..."

yazısı səh.3-də

BAKİ İLƏ VARSAVA ARASINDA ARAZDƏYƏN GƏRGİNLİYİ

Polşanın Azərbaycandakı müvəqqəti işlər vəkili XİN-ə çağırıldı və sərt xəbərdarlıq edildi; **ekspert:** "Dudanın addımı göstərdi ki, Polşaya heç vaxt güvenə bilmərik"

yazısı səh.7-də

Putinin İrəvana gəlməməsi üçün bunu etdilər

KTMT-nin Astana zirvəsinə getməyən Ermənistan Avrasiya İqtisadi Birliyinin toplantısına ev sahibliyindən də imtina etdi - səbəb Rusiya lideri haqda Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin qərarıdır?

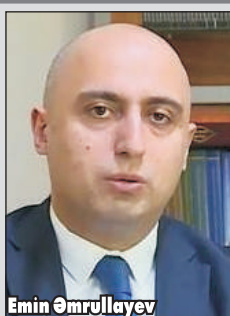
yazısı səh.9-da

Sergey Narshkin

Gözlənilən xaos xəbərdarlığına Bakıdan reaksiyalar

yazısı səh.5-də

Emin Əmrullayev

"1500 məktəb bağlanacaq" qalmaqalı

yazısı səh.11-də

Yaxın Şərqdə "mələk", Qafqazda "şeytan" - Makronun riyakarlığı

yazısı səh.8-də

Prezident ailəsi ilə birlikdə Nəbatat Bağının açılışında

Prezident İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri Bakıda abadlıq, əsaslı yenidənqurma, tikinti və genişləndirmə işlərindən sonra Mərkəzi Nəbatat Bağının açılışında iştirak ediblər.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov Mərkəzi Nəbatat Bağında yaradılan şəraitlə bağlı ətraflı məlumat verib.

Bildirildi ki, əsaslı yenidənqurma və bərpa işləri nəticəsində Mərkəzi Nəbatat Bağının ərazisi 39 hektardan 45 hektara çatdırılıb. Bağda giriş kompleksi yaradılıb, müasir tələblərə, tikinti normalarına cavab verən yeni oranjereyalar, fəvvarə inşa edilib, mövcud oranjereyalar əsaslı təmir edilib. Burada xarici ölkələrdən gətirilmiş xüsusi şəraitdə bəslənən müxtəlif növdə nadir dekorativ ağaclar, kol və güllər əkilib.

Bağın ərazisində bitkilərin yetişdirilməsi məqsədilə 3 bloklu istixana, göl kompleksi və baxış meydançası inşa edilib.

Məlumat verildi ki, bağın ərazisində dördmərtəbəli yeni inzibati bina inşa edilib, aypara formalı ikimərtəbəli qədim inzibati binada isə əsaslı təmir-bərpa işləri aparılıb. Nəbatat Bağında piyadalar üçün 650 metr uzunluğunda müasir körpü tikilib və lift quraşdırılıb. Bağın ərazisində iki restoran fəaliyyət göstərəcək.

Hacıqabulda saxta pul buraxanlar həbs edildi

Hacıqabulda saxta pul dövriyyəsi ilə məşğul olan şəxslər saxlanılıb.

Bu barədə DİN-in mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, Hacıqabul Polis Şöbəsinin əməkdaşlarının həyata keçirdikləri əməliyyat tədbirləri ilə rayon ərazisində saxta pulların dövriyyəsinə şübhəli bilinən əvvəllər məhkum olunmuş Eldar Eynullayev və Nicat Cavadov saxlanılıblar. Həmin şəxslərin idarə etdiyi avtomobilə keçirilən baxış zamanı 1 ədəd 20 manatlıq və 33 ədəd 10 manatlıq olmaqla 350 manat saxta pul, eləcə də narkotik vasitə olan mariyuana və metamfetamin aşkarlanıb.

Araşdırmalarla saxlanılan şəxslərin rayon ərazisində yerləşən bir neçə marketə saxta pul əsginasları verməyə cəhd etdikləri müəyyən edilib.

Faktla əlaqədar Hacıqabul RPS-də cinayət işi açılıb, saxlanılan şəxslər barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib. E.Eynullayevin və N.Cavadovun digər analogi faktlarda iştirakının olub-olmaması araşdırılır.

Azərbaycanda 2 min 500 uşaq şəkər xəstəsidir

Bakı şəhəri üzrə 1300-ə yaxın uşaq diabet xəstəliyi səbəbindən Respublika Endokrinoloji Mərkəzində qeydiyyatda alınıb.

Bunu AzərTac-a açıqlamasında Respublika Endokrinoloji Mərkəzin direktoru Nəriman İsmayilova məlumat verib.

O qeyd edib ki, ümumi ölkə üzrə 2 min 500 uşaq şəkərli diabetdən əziyyət çəkir: "Qeydiyyatda olan uşaqlara hər gün insulin inyeksiyası edilir. Bu il TƏBİB-in və İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin dəstəyi ilə uşaqlar davamlı qlükoza monitorinq cihazı ilə təmin olunub".

Mərkəz direktoru bu ay qeyd olunan Beynəlxalq Diabetlə Mübarizə Günü'nün həmin xəstəlikdən əziyyət çəkənlər üçün vacib olduğunu açıqlayıb: "Çünki insanlar şəkərli diabetin təsirləri barədə ətraflı məlumatlıdır, vaxtında diaqnoz qoyulması və fəsadlarının aradan qaldırılması istiqamətində görülən müalicələr barədə öyrənirlər".

Qeyd edək ki, Beynəlxalq Diabetlə Mübarizə Günü hər il noyabrın 14-də qeyd edilir.

4 sayt rəhbəri həbs edildi

Paytaxtın və respublikanın ayrı-ayrı rayonlarında kiçik və orta sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər barəsində rüsvayedicə məlumatlar yayacağı hədəsi ilə onların pul vəsaitlərini hədə-qorxu ilə ələ keçirən bir neçə sayt rəhbəri polis əməkdaşları tərəfindən cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

DİN-in Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsinə (BMCI) daxil olan çoxsaylı şikayətlər əsasında "Aztvnews.az" saytının baş direktoru Seymur Məmmədov, "Qaynar-xett.az" saytının baş direktoru Zaur Əhmədov, "Postbaku.net" xəbər saytının baş direktoru Eldəniz

Mejdunov, "Aja.az" saytının baş direktoru Elvin Qurbanov müəyyən olunaraq saxlanılıblar. Araşdırmalarla müəyyən edilib ki, onlar qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs halında zərərçəkmiş şəxslərin barələrində işgüzar nüfuzlarına təsir göstərən videoreportaj hazırlayıb mediada yaymaqla hə-

dələyib müxtəlif məbləğlərdə pul vəsaitləri tələb ediblər.

Faktla bağlı BMCI-nin İstintaq İdarəsində Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə başlayan cinayət işi üzrə əvvəllər məhkum olunan S.Məmmədova 32, Z.Əhmədova 24, E.Mejdunova 7, əvvəllər məhkum olunan E.Qurbanova 10 fakt üzrə ittiham elan edilməklə barələrində həbs-qətimkan tədbiri seçilib. İstintaqı tamamlanan cinayət işi aidiyyəti üzrə məhkəməyə göndərilib.

İş və istirahət günlərinin yerləri dəyişdirildi

İş və istirahət günlərinin yerləri dəyişdirilib.

Bu barədə Nazirlər Kabineti qərar verib.

Qərara əsasən, iş və istirahət günlərinin ardıcılığını təmin etmək məqsədilə 2024-cü il 30 dekabr və 2025-ci il 3 yanvar iş günləri ilə müvafiq olaraq 2024-cü il 28 və 29 dekabr istirahət günlərinin yerləri dəyişdirilib.

Belə ki, 2024-cü il dekabrın 30 və 31, eləcə də 2025-ci il yanvarın 1, 2, 3, 4 və 5-i qeyri-ış günləri olacaq.

Azərbaycanın daxili dövlət borcu artıb

1 oktyabr 2024-cü il tarixi vəziyyətinə Azərbaycanın xarici dövlət borcu 5 milyard 299,1 milyon ABŞ dolları (9 milyard 8,5 milyon manat), daxili dövlət borcu isə 17 milyard 192,9 milyon manat təşkil edib.

Məlumatla görə, xarici dövlət borcu 2024-cü il üzrə proqnozlaşdırılan 121 milyard 342,5 milyon manat məbləğində Ümumi Daxili Məhsulun (ÜDM) 7,4 faizini, daxili dövlət borcu isə 2024-cü il üzrə proqnozlaşdırılan ÜDM-in 14,2 faizini təşkil edib.

Qeyd edilib ki, cari ilin ötən dövrü ərzində cəlb edilən vəsaitlər, yerinə yetirilən əsas borc öhdəlikləri, habelə xarici valyuta məzənnələrinə baş vermiş dəyişikliklər nəzərə alınmaqla, 2024-cü ilin 1 oktyabr tarixinə xarici dövlət borcu ilin əvvəli ilə müqayisədə mütləq ifadədə 1 milyard 162,1 milyon ABŞ dolları və ya 18 faiz azalıb. 1 oktyabr 2024-cü il tarixinə xarici dövlət borcunun valyuta tərkibi aşağıdakı kimi olub:

XBH (Beynəlxalq Valyuta Fondunun Xüsusi Borsal-ma Hüquqları) - 3,7 faiz, valyutalar üzrə isə ABŞ dolları ilə - 86,1 faiz, avro - 6,1 faiz, yapon yeni - 3,4 faiz, digər valyutalar - 0,7 faiz.

2024-cü ilin əvvəli ilə müqayisədə daxili dövlət borcunun səviyyəsi isə mütləq ifadədə 1.326,5 milyon manat məbləğində artıb.

Pensiya yaşı azaldılacaq?

"Həç bir ölkənin gündəmində pensiya yaşının azaldılması məsələsi yoxdur". Bunu Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev deyib. Komitə sədri bildirib ki, yaxın 10 ilə qədər Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun (DSMF) dayanıqlılığı təmin olunmamışdır: "200 mindən çox pensiyayaçı DSMF hesabına pensiya alır. Çünki onların pensiya kapitalı yox idi. Bundan yumşaq başqa nə yanaşma ola bilər? Pensiya yaşının azaldılması kiminsə istəyinə bağlı olan məsələ deyil".

Talıbovun qardaşının rəhbəri olduğu qurum bağlandı

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Boks Federasiyası fəaliyyətini dayandıraraq Bakupost.az xəbər verir ki, federasiyaya Məhərrəm Talibov rəhbərlik edirdi. Məhərrəm Talibov Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri Vəlif Talibovun qardaşıdır. Qeyd edək ki, Federasiya 2002-ci ildən fəaliyyət göstərirdi.

Azərbaycanda inflyasiya azalacaq

2024-cü ildə Azərbaycanda iqtisadi artım sürətlənib, inflyasiya templəri isə azalıb. Bu ilin ilk yarısında real ÜDM illik müqayisədə 4,3 faiz artıb ki, bu, davamlı real gəlir artımı və güclü dövlət infrastruktur investisiyaları ilə dəstəklənib.

Bu, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının (AYİB) "Transition Report" adlı hesabatı çərçivəsində hazırlanan "Ölkə qiymətləndirilməsi"ndə qeyd olunub.

"Qeyri-neft sektorunun real ÜDM-i illik müqayisədə 6,8 faiz artıb, neft və qaz sektoru isə qaz hasilatının artması nəticəsində illik 0,6 faiz artım göstərilib", - hesabatda qeyd olunur.

Vurğulanır ki, inflyasiya Mərkəzi Bankın hədəf aralığında qalır. Sərt pul siyasəti və ərzaq qiymətlərinin aşağı düşməsi inflyasiyanı məhdudlaşdırıb. 2023-cü ilin göstəriciləri ilə müqayisədə 2024-cü ildə inflyasiyanın 8,8 faizdən 3,5 faizə düşəcəyi gözlənilir.

Bankın analitikləri qeyd edirlər ki, Azərbaycanın enerji məhsullarına tələbatın artması ixrac gəlirlərini dəstəkləyəcək, lakin neft və qaz qiymətlərindəki volatillik müəyyən risklər yaradır. Eyni zamanda böyük həcmdə xarici valyuta ehtiyatları və Dövlət Neft Fondunun yüksək likvidlik buferi bu riskləri örtür.

Bu gündən maqnit qasırğası başlayır

Noyabrın 29-da Yer kürəsində orta-güclü maqnit qasırğası gözlənilir. Geomaqnit təsirin 6 bal gücündə olacağı proqnozlaşdırılır.

Musavat.com bildirir ki, bu barədə Günəş astronomiyası laboratoriyasının mütəxəssisləri xəbərdarlıq edir. Məlumatla əsasən, qasırğanın pik dövrü bu gecə saat 00:00-dan sabah günorta saat 12:00-a qədər davam edəcək.

Gün ərzində təsir zəifləsə də, saat 18:00-dan 21:00-a qədər 4 bal gücündə ikinci bir aktivlik gözlənilir. Mütəxəssislər bu qasırğanı G2 səviyyəsində qiymətləndirərək, orta-güclü olduğunu bildirirlər.

Proqnozlara əsasən, bu maqnit qasırğasından sonra ilin sonuna qədər Yer maqnitoferi sabit vəziyyətdə qalacaq.

58.1, 94.3.1-ci maddəsinə əsasən, namizəd və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi, siyasi partiyanın, siyasi partiyalar blokunun səlahiyyətli nümayəndəsi səsvermə gününə ən çoxu 50 və ən azı 30 gün qalmış saat 18:00-dək namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan seçki sənədlərinin dairə seçki komissiyasına təqdim etməlidir. Bələdiyyə seçkiləri ilə əlaqədar bu müddət 2025-ci il dekabrın 10-da başlayıb, dekabrın 30-dək davam edəcək.

Qeyd edək ki, 25 no-

“Sorğu keçirsəniz, əhalinin 90 faizi deyəcək ki...”

Natiq Cəfərli

“Bələdiyyələrlə bağlı əsas problem səlahiyyət və məsuliyyət məsələsidir. Bələdiyyələrin səlahiyyəti məhduddur və onlar icra qurumlarından asılı vəziyyətdədirlər”.

Bu sözləri Bakupost.az-a açıqlamasında REAL Partiyasının sədri Natiq Cəfərli bildirib.

O qeyd edib ki, digər bir problem bələdiyyələrin büdcəsi ilə bağlıdır: “Azərbaycanda bütün ölkə üzrə bələdiyyələrin büdcəsi 51 milyon manatdır. Amma Türkiyədə bir tək Adana şəhər bələdiyyəsinin büdcəsi təxminən 70 milyon dollardan çoxdur. Ona görə də əsas məsələ büdcə və səlahiyyət məsələsidir. Büdcə də səlahiyyətə bağlıdır. Bələdiyyələrin büdcəsi və səlahiyyəti olsa, vətəndaşlara xidmət də edə biləcək. İndiki sistemdə bələdiyyələr arabanın beşinci təkəri kimidir, fəaliyyət istiqaməti, səlahiyyət və məsuliyyət bölgüsü belli deyil, icra strukturlarından çox asılıdılar. Bütün bunlar Azərbaycanda bələdiyyə sisteminin oturmasına və rəğbət görməsinə imkan vermir. Bu gün, doğrudan da, Azərbaycanda bələdiyyə sistemi ilə bağlı sorğu keçirsəniz, əhalinin 90 faizi deyəcək ki, bələdiyyələr, ümumiyyətlə, lazım deyil, çünki biz onun fəaliyyətini görmürük. Halbuki günah təkəcə bələdiyyələrdə deyil, həm də oyun qaydalarındadır. Ona görə də yeni qanunların qəbul olunmasına və bələdiyyələrin səlahiyyətinin artırılmasına ehtiyac var”.

mokratiya Partiyasının sədr müavini Niyaməddin Orduxanlı “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, yanvarın 29-da keçiriləcək bələdiyyə seçkilərində siyasi partiyaların iştirak etməsi lazımdır. Siyasi partiya seçkilərdə iştirak etməlidir:

“Bizim partiya bələdiyyə seçkilərində iştirak edəcək. Bütün siyasi partiyalar seçkidə iştirak etməlidir və rəqabətli seçki mühiti olmalıdır. Biz Ali Məclisin iclasında bütün partiya üzvlərimizə tövsiyə etmişik ki, yaşadıqları seçki dairəsindən bələdiyyə üzvlüyünə namizədliyin verməklə bağlı müvafiq sənədləri hazırlasınlar.

O ki qaldı bələdiyyələrin sayının azaldılması və 685 bələdiyyənin formalaşmasına, ilk dəfə 1999-cu ildə Azərbaycanda yerli özünüidarəetmə institutuna seçkilər keçirildə 2700 bələdiyyə subyekti var idi, zaman-zaman sayın birləşdirilmə nəticəsində azaldılması həyata keçirildi və son olaraq 685-də dayandı. Bəlkə də Azərbaycanda yeganə siyasətçiyəm ki, 25 il beş dəfə Abşeran rayonundan bələdiyyə üzvü seçilmişəm və bələdiyyə rəhbərliyində çalışmışam. Yerli özünüidarəetmə institutu kifayət qədər geniş səla-

hiyyətə malik deyil, imkanları zəifdir. Ona görə də hesab edirəm ki, bələdiyyələr geniş səlahiyyətə malik olmalıdır. Bundan sonra bələdiyyə institutunun cəmiyyətin gözlədiklərini daha yaxşı səviyyədə reallaşdırdığını görə bilərik”.

N.Orduxanlı qeyd etdi ki, bələdiyyə seçkiləri onsuz da həmişə qış ayında - dekabrda keçirilib və fəsil heç bir problem yaratmayıb: “Bu dəfə COP29 kimi mühüm tədbirin keçirilməsi səbəbilə bələdiyyə seçkiləri bir ay ertələndi. Yanvar ayı da dekabr ayı kimi qış ayıdır və hava şəraitindən narahat olmağa ehtiyac yoxdur. Son 4-5 il ərzində Azərbaycanda fevral ayında parlament və prezident seçkiləri də keçirilib. Qış fəslinin olması seçki kampaniyasına və seçki günü aktivliyə mənfi təsir göstərməyib. Budəfəki bələdiyyə seçkilərində də göstərməyəcək. Azərbaycanda, xüsusən də Bakıda onsuz da son illərdə çox da sərt qış keçmir. Bələdiyyə seçkilərində qış fəslinin problemlər yaradacağını düşünmürəm”.

□ **Etibər SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

Basladı: 60 gün və fevralın 23-ü...

Altıncı bələdiyyə seçkiləri kampaniyasına qış necə təsir edəcək?

2025-ci il yanvarın 29-da sayca altıncı bələdiyyə seçkiləri keçiriləcək. Qeyd edək ki, Seçki Məcəlləsinin tələblərinə əsasən, bələdiyyə seçkiləri Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən təyin edilir. Bununla əlaqədar müvafiq qərar səsvermə gününə azı 60 gün qalmış rəsmi dərc olunur. Digər seçkilərdən fərqli olaraq bələdiyyə seçkilərini Mərkəzi Seçki Komissiyası elan edir.

Əvvəlki seçkilər 1999, 2004, 2009, 2014 və 2019-cu illərin dekabr ayına düşüb. Bələdiyyələrin səlahiyyət müddəti 5 ildir. Azərbaycanın Seçki Məcəlləsinə əsasən, yerli özünüidarəni həyata keçirən bələdiyyələrin üzvləri nisbi çoxluq sistemi əsasında çoxmandatlı seçki dairələri üzrə seçilir. Dairə seçki komissiyası qeydə alınmış namizədlərin lehinə verilən səsərin sayı bərabər olduqda, bələdiyyə seçkilərini baş tutmamış hesab edir. Dairə seçki komissiyası və ya Mərkəzi Seçki Komissiyası bələdiyyə üzrə səsvermə zamanı səsvermənin nəticələri etibarsız sayılmış seçki məntəqələrinin sayı həmin bələdiyyənin ərazisində olan seçki məntəqələrinin ümumi sayının 2/5 hissəsindən çoxunu təşkil etdikdə və ya ləğv edildikdə və həmin seçki məntəqələrində seçicilərin sayı bələdiyyə üzrə qeydə alınmış seçicilərin ümumi sayının 1/4-dən çoxunu təşkil etdikdə seçki nəticələri etibarsız sayılır.

Seçkilərin yekunlarının yoxlanılması fevralın 18-dək, seçkilərin yekunlarının elanı isə fevralın 23-dək başa çatacaq. 2019-cu ildə keçirilən seçkilərə Yeni Azərbaycan, Demokratik İslahatlar, Böyük Quruluş, Vətəndaş Birliyi, Bütöv Azərbaycan Xalq Cəbhəsi, Milli Dirçəliş Hərəkatı, Demokratik Maarifçilik, Sosial Demokrat, Ümid, Ana Vətən, Vətəndaş Həmrəyliyi, Vəhdət, Respublikaçılar partiyalarının təmsilçiləri, həmçinin partiyasız şəxslər qoşulublar. Bu partiyaların bəziləri artıq özlərini buraxıblar, mövcud deyillər. Qalanlarından hansıların seçkilərdə iştirak edib-etməyəcəyi yaxın günlərdə belli olacaq.

Artıq noyabrın 28-dən bələdiyyə üzvlüyünə namizədlərin irəli sürülməsi prosesi başlayıb. Bu,

Azərbaycan Respublikasında bələdiyyə seçkilərinin hazırlanıb keçirilməsi üzrə əsas hərəkət və tədbirlərin Təqvim Planında əksini tapıb.

Seçki Məcəlləsinin 214.1, 214.4, 214.5-ci maddələrinə əsasən, seçki dairəsinin ərazisində daimi yaşayan, passiv seçki hüququ olan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları, seçicilərin təşəbbüs qrupları, siyasi partiyalar, siyasi partiyaların blokları seçkilərin təyin edilməsi haqqında qərar rəsmi dərc olunduqdan sonra bələdiyyə üzvlüyünə namizədlərin irəli sürülməsinə başlayır.

Bələdiyyə seçkiləri ilə əlaqədar namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan seçki sənədlərinin dairə seçki komissiyasına təqdim edilməsi müddəti də məlum olub. Seçki Məcəlləsinin

yabrda Prezident bir sıra bələdiyyələrin birləşdirilməsi haqda qanunu təsdiqləyib. Birləşmələrdən sonra ölkədə bələdiyyələrin sayı 1606-dan 685-ə enib. Bu isə o deməkdir ki, 1606 deyil, 685 bələdiyyəyə seçkilər olacaq. Yeni qanunun qəbulundan sonra bələdiyyələrin fəaliyyətinin daha səmərəli olması və idarəetmənin optimallaşdırılması gözlənilir.

Ekspertlərin fikrincə, bələdiyyələrin birləşdirilməsi yerli özünüidarəetmədə qeyri-effektiv xərcləri azaldacaq və bu qurumların maliyyə-iqtisadi potensialını kifayət qədər genişləndirəcək. Bu da bələdiyyə üzvlərinin və qulluqçularının sosial təminatlarını yaxşılaşacaq, vətəndaşların bələdiyyə seçkilərinə və bələdiyyə qulluğuna marağını kifayət qədər artıracaq.

Ədalət Hüquq və De-

Noyabrın 28-də Albaniya Müstəqillik gününü qeyd edib. Prezident İlham Əliyev Albaniya Respublikasının Prezidenti Bayram Beqaya bu münasibətlə təbrik məktubu ünvanlayıb.

Təbrikdə deyilir:
 “Hörmətli cənab Prezident!

Albaniya Respublikasının milli bayramı münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı çatdırıram.

Xoş ənənələr üzərində qurulan dövlətlərarası əlaqələrimizin, qarşılıqlı inam və dəstəyə əsaslanan tərəfdaşlığımızın möhkəmlənməsi və yeni məzmunla zənginləşməsi məmnunluq doğurur. Eyni zamanda beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində səmərəli əməkdaşlığımızı xüsusi qeyd etmək istərdim. Fəal siyasi dialoqumuz bütün sahələrdə birgə fəaliyyətimizi daha da genişləndirmək üçün yaxşı zəmin yaradır.

Son dövr ərzində həyata keçirilmiş ali səviyyəli qarşılıqlı səfərlər dövlətlərarası əlaqələrimizin və əməkdaşlığımızın inkişafına yeni təkan verib.

Əminəm ki, Azərbaycan-Albaniya dostluq münasibətlərini inkişaf etdirmək və möhkəmləndirmək, ikitərəfli və çoxtərəfli qaydada işbirliyimizi dərinləşdirmək yolunda

7 dövlətdən biri - Albaniya

İkinci Qarabağ müharibəsində ermənipərəst beynəlxalq dairələr Azərbaycan əleyhinə qətnamə qəbul etmək istəyərkən, BMT çərçivəsində Albaniya da Azərbaycanın haqq işini müdafiə etdi

birgə səylərimizi bundan sonra da ardıcıl şəkildə davam etdirəcəyik. Bu əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, dost Albaniya xalqına da im əmin-amanlıq və rifah arzulayıram”.

Qeyd edək ki, 1912-ci il noyabrın 28-də ölkənin Osmanlının tərkibindən çıxaraq

müstəqilliyini elan etməsi Albaniyada bayram günü kimi qeyd olunur.

Milli Məclisin Azərbaycan-Albaniya Parlamentlərarası İşçi Qrupunun sədri Elman Nəsirov Modern.az-a açıqlamasında bildirib ki, Albaniya-Azərbaycan münasibətləri dinamik inkişaf tempinə malikdir.

“Siyasi dialoq və iqtisadi-ticarəti əməkdaşlıq baxımından münasibətlərimizin inkişafının geniş potensialı var. Fundamental məsələlərdə bizim mövqelərimiz üst-üstə düşür. Cənab Prezident İlham Əliyev Albaniya baş nazirini qəbul edərkən qeyd edib ki, İkinci Qarabağ müharibəsində ermənipə-

rəst beynəlxalq dairələr Azərbaycan əleyhinə qətnamə qəbul etmək istəyərkən BMT çərçivəsində Albaniya da Azərbaycanın haqq işini müdafiə etdi, beləliklə də qətnamə qəbul edilmədi. Oktyabrın sonunda Albaniyanın ölkəmizə fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri təyin edilib. Cənab Prezident onu qəbul edərkən də söyləyib ki, iki ölkə arasında əlaqələr sürətlə inkişaf edir. Ticarət, iqtisadi, turizm, kənd təsərrüfatı, nəqliyyat və enerji təhlükəsizliyi sahələrində əməkdaşlığın çox geniş potensialı var və ondan da uğurla istifadə edilir”.

Parlamentari bildirib ki, Azərbaycan təbii qazının Avropa bazarına çıxarılmasında 7 ölkə ilə əməkdaşlıq edir və bu dövlətlərdən biri də Albaniyadır: “Albaniya tranzit ölkədir və Cənub Qaz Dəhlizi Albaniya ərazisindən keçməklə Avropa bazarına

çatdırılır. Bu baxımdan da bizim münasibətlərimizin enerji təhlükəsizliyi sferasında çox yaxşı əsaslar formalaşmış. Bütövlükdə həm iqtisadi, həm enerji təhlükəsizliyi maraqları, Azərbaycanın haqq işinin beynəlxalq aləmdə müdafiəsi baxımdan bizim əməkdaşlığımız üçün çox ciddi əsaslar formalaşmış. Dost ölkələrlə münasibətlərin inkişafında bundan sonra da maraqlılıq, bunun üçün böyük potensial var. Bu potensialdan maksimum istifadə etmək əsas hədəflərimiz sırasında. Azərbaycan-Albaniya Parlamentlərarası İşçi Qrupunun sədri olaraq, Albaniyanı Milli Bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm. Albaniya xalqına və dövlətinə bundan sonrakı fəaliyyətində rifah və uğurlar arzu edirəm. İnanıram ki, əlaqələrimizin bundan sonrakı inkişafı üçün çox mühüm hadisə kimi normativ baza formalaşmış. Nəticə etibarilə bu, hər iki xalqın və dövlətin maraqlarına cavab verir”.

□ **“Yeni Müsavat”**

Pezeşkiyanın COP29-a niyə gəlməməsi haqda yeni iddia

Sabiq diplomatın sözlərinə görə, İsraildən İrana hər an hücum olacağı gözləntisi olub deyə prezident COP29-da iştirak etməyib - fərqli rəylər də var

İran prezidenti Məsud Pezeşkiyanın COP29-a gəlməməsi ilə bağlı müzakirələr səngimir. Qonşu dövlətin Azərbaycanlı prezidentinin tədbirdə iştirak edəcəyi əvvəlcədən anons edilse də, son anda Bakıya səfər etməyəcəyi dəqiqləşdi. SEPAH-a yaxın medianın yaydığı məlumatda Pezeşkiyanın səfərdən imtina etməsinin səbəbi kimi İsrail nümayəndə heyətinin tədbirə qatılması göstərilmişdi.

Belə çıxırdı ki, İsrail böyük təhlükə mövcud idi”. COP29-da iştirak etməsəydi, Keçmiş səfir qeyd edib ki, belə hallar İran-Azərbaycan münasibətlərinin soyuqlaşması kimi yozula bilməz. Yada salaq ki, İran İsrailə görə COP28-də də iştirakını ləğv etmişdi - həm də qalmaqallı şəkildə. Amma heç onda da prezident səviyyəsində iştirak etməyi düşünmürdü. Belə ki, İran COP28-ə də energetika naziri səviyyəsində qatılmışdı, ovaxtkı prezident Rəisi konfransdan imtina etmişdi. İranın energetika naziri Əli Əkbər Mehrabian Dubaya çatan sonra məlum olmuşdu ki, İsrail prezidentinin başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti artıq konfransa gəlib. Mehrabian bundan sonra konfransa qatılmaqdan imtina etmişdi və bunu belə əsaslandırmışdı ki, ona İsrail tərəfinin tədbirdə olmayacağını deyiblərmiş. Amma keçmiş səfirin açıqlamasından belə aydın olur ki, Pezeşkiyanın Bakıya gəlməməsinə səbəb Hersoqun iştirakı yox, İranın hücum olacağı

Azərbaycanın İrandakı sabiq səfiri Abbasəli Həsənov Moderator.az-a deyib ki, əsl səbəb həmin vaxt İranın hər gün, hər saat, hər an İsrail tərəfindən hücumla məruz qalması təhlükəsi idi: “Hər şey ola bilərdi. Lakin İran rəhbərliyində hücumun dəqiq vaxtı, haraya və necə olacağı haqda dürüst informasiya yox idi. Əvvəlki hallarda kəşfiyyat hərbi bazaların, strateji obyektlərin vurulacağı haqda məlumat verirdi. Bu dəfə isə qeyri-müəyyənlik idi. Ancaq

gözləntisi imiş. Hərgah, İran hökumətinin sözcüsü məhz yəhudi prezidentin iştirakını səbəb göstərmişdi.

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası Mərkəzi İcra Aparatının rəhbəri Samir Əsədlinin fikrincə, İranda prezidentin səlahiyyətləri geniş deyil və xarici siyasət kursunu ali dini lider müəyyən edir. Bu mənada partiya funksioneri hesab edir ki, İran prezidentinin Bakıya gəlməməsi özündən asılı olmayıb və Pezeşkiyanın şəxsi qərarı deyil. İrana hücum ehtimalına gəlincə, S.Əsədli deyir ki, bunun indi də baş verməsi istisna deyil və hər an ola bilər,

təkcə COP29 günlərində deyil. S.Əsədlinin sözlərinə görə, əksinə, İran İsraili sürpriz zərbə ilə hədələyir: “Bugünlərdə general Baqiri xəbərdarlıq etdi ki, İsrailə növbəti cavabımız öl-kə rəhbərliyini təcəccübləndirəcək. Yeni İsrail daha çox cavab zərbəsi gözləntisindədir. İkinci, Pezeşkiyan Bakıda olanda İrana zərbələr endiriləydi, onun prezident kimi edəcəyi nə ola bilərdi ki? Görünür, əsl səbəb İsrailin hücumu yox, İsrail prezidentinin COP29-da iştirak edəcəyi ehtimalıdır”.

VHP rəsmisinin fikrincə, Pezeşkiyanın Azərbaycana rəsmi səfəri baş tuta

bilər: “Bu narahatlığı aradan qaldırmaq mümkündür. Seçkidəki qələbəsi zamanı Azərbaycan Prezidenti onu təbrik etməklə yanaşı, ölkəmizə səfərə dəvət etmişdi. Düzdür, tezliklə belə bir görüş olacağını gözləmirəm. Xüsusən İbrahim Rəisinin səfərdən sonra helikopter qəzasında həlak olması Pezeşkiyanın gəlişini növbəti ilə ertələyə bilər. Hər halda, İran prezidenti COP29-da iştirak etməməsini kompensasiya etməyə çalışacaq. Çünki hazırda münasibətlər normallaşır, iki ölkənin xüsusi təyinatlıları birgə təlimlər

keçir. Odur ki, bu məsələnin yenidən gündəmə gəlməsi hər iki tərəf üçün məqbul deyil”.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli isə COP29-da bütün tədbirlərin yüksək səviyyədə təşkil olunduğunu deyərək bildirdi ki, Hersoqla Pezeşkiyanın üzübüz gələcəyini gözləməyirdi: “İran səbəb kimi İsrail prezidentinin gəlişini göstərir və biz rəsmi mövqeyə istinad etməliyik. Məncə, tərəflər üzlaşməyəcəkdilər. Hərçənd dialoq üçün əlverişli şərait yaranmışdı. İndi bu hadisələr geridə qalıb və göründüyü kimi, heç biri iştirak etməyib. Hersoqun da gəlməməsinə səbəb elə İran prezidentinin iştirak edəcəyi gözləntisi ola bilər. Türkiyə hava məkanını bağlasa belə, alternativ marşrut tapıla bilərdi. Deməli, qarşılıqlı addım atılıb”.

R.Məmmədli deyir ki, İsrailin COP29 günlərində İrana hücum edəcəyini real saymırdı: “Çünki məntiqə cavab növbəsi Tehrandadır. Oktyabrın 1-də İran zərbə endirib, 26-da isə İsrail vurub. İsrailin ardıcıl zərbəsi gözlənilmirdi. Üstəlik, İranın dini və hərbi rəhbərliyi yerindədir, Pezeşkiyan Bakıda olsaydı da, ölkə idarə ediləcəkdi. Ən əsası, İsrail COP29 zamanı bu zərbələri endirməzdi”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 “Yeni Müsavat”

Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin rəhbəri Sergey Narişkin xəbərdarlıq edib ki, "Ukraynada sakitləşə bilməyən" Qərb ölkələri "MDB ölkələrinin ərazisində kaos yaratmağa çalışacaqlar".

Narişkin onu da qeyd edib ki, Rusiya Qərb ölkələrinin 2020-ci ildə Belarusda rəngli inqilab cəhdinə, eləcə də Qazaxıstanda iğtişaşlara səbəb olan hərəkətlərini unutmayıb. "Buna görə də MDB-nin kəşfiyyatı ilə xüsusi xidmət orqanları arasında qarşılıqlı əlaqə aktualdır və hesab edirəm ki, uzun illər üçün aktual olacaq", - Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin rəhbəri bildirib.

"Mövcud məlumatlara görə, Amerika və Böyük Britaniya kəşfiyyat xidmətləri regionumuzun dövlətləri arasında təkəcə siyasi və iqtisadi deyil, həm də dərin tarixi və həttə coğrafi əlaqələri kəsmək kimi iddialı vəzifə qoyublar", - deyə, kəşfiyyat rəhbəri qeyd edib.

Yada salmaq ki, Narişkin 2-3 oktyabr tarixlərində Bakıda rəsmi səfərdə də olub. Onun beynəlxalq aləmdə ger-

Gözlənilən kaos xəbərdarlığına Bakıdan reaksiyalar

Narişkinin narahatlığına real səbəb var, yoxsa...

hərəkətlilik varmı? ABŞ ötən əsrin 1990-cı illərinin ortalarında Amerika şirkətlərinin Azərbaycan və Qazaxıstanın şelfindəki neft-qaz yataqlarına fəal şəkildə daxil olduğu zaman Xəzər dənizində əldə etdiyi uğuru təkrarlamaq biləcəkmidi?

Deputat Azər Badamov Qərbin əsl niyyətinə çatdığı ölkələrin xalqlarının xoşbəxtliyə qovuşmadığını bildirdi: "Qərb MDB-yə daxil dövlətlərdə ictimai-siyasi sa-

yerimədi. Bu gün də belə təhlükələr qalmaqdadır və insan haqlarının müdafiəsi adı altında antidövlət layihələrini ölkələrimizə daşımaq cəhdləri davam etməkdədir. Bəzi ölkələr milli qanunvericiliklərdə dəyişikliklər edərək xaricdən gələn vəsaitlərə nəzarəti gücləndirdilər və hesabatlılığın məcburiliyi tələb edilməyə başlandı. Bu da Qərbin çirkin planlarının həyata keçirilməsinə, müəyyən qədər baryerin çökəlməsinə imkan yaratdı.

di-strateji mühasirə halqasını bir az da daraltmaq istəyirlər. Amma indiki mərhələdə Azərbaycan və Orta Asiyadakı türk dövlətləri Qərbin həmlələri qarşısında daha dözümlü və daha möhkəm görünür. Səbəbi sadədir, artıq türk ölkələri öz təşkilatlarını yaradıblar və yeni dünya nizamında öz çətiləri altında oyun qurmaqda maraqlıdır. ABŞ son 30 ildə Xəzər regionunda möhkəmlənməyi bacarmadı. Çünki Rusiyanın təsir dairəsi o zaman da-

ABŞ kəşfiyyatı nəyə arxayındır?

Rusiya prezidenti Vladimir Putinin "müharibə xarakterli" bəyanatlarına baxmayaraq, Ukraynaya Rusiya ərazisinin dərinliklərinə uzamənizilli ATACMS raketləri atmağa icazə verilməsi nüvə eskalasiyasına səbəb olmayacaq. "Reuters" bildirir ki, beş məlumatlı mənbənin məlumatına görə, bu, ABŞ kəşfiyyatının gəldiyi nəticədir.

Onlar bildiriblər ki, kəşfiyyat son 7 ay ərzində vəziyyəti nəzərdən keçirir və prezident Co Baydenin Kiyevə Rusiya ərazisinə zərbələr endirməsinə icazə verməzdən əvvəl bir neçə hesabatda bunun nüvə münaqişəsi risklərini artırma-yaçağı ilə bağlı iddialar irəli sürüblər.

"Qiymətləndirmələr ardıcıl idi: ATACMS Rusiyanın nüvə hesablamalarını dəyişməyəcək", "Reuters" həmsöhbətlərindən biri qeyd edib.

Mənbələr deyiblər ki, Dneprdəki hərbi zavodu vuran Rusiya hərbiçilərinin orta mənzilli "Oreşnik" ballistik raketindən istifadə etməsi də Amerika kəşfiyyatının fikrini dəyişməyib. Onların fikrincə, kəşfiyyat əmindir ki, Rusiyanın nüvə silahından istifadə etməsi ehtimalı azdır, çünki onlar "açıq hərbi fayda vermir".

Bununla belə, Birləşmiş Ştatlar Rusiyanın öz ərazisinin dərinliklərindəki zərbələrə qarşı digər mümkün cavablarından ehtiyatlanır. Xüsusilə Avropadakı hərbi və digər obyektlərdə potensial təxribat narahatlıq doğurur. Eyni zamanda Moskva bu cür aksiyaların hazırlanması ilə bağlı ittihamları rədd edib.

giniyin artdığı bir zamanda ölkəmizə gəlməsi xüsusi diqqət çəkib. Amerikanın müxtəlif beyin mərkəzlərinin rəyinə görə, ABŞ-ın Xəzərlə bağlı əsas strateji məqsədi Rusiya və İrana qarşı tarazlığı qoruyub saxlaması üçün Xəzəryanı ölkələrə dəstək olmalıdır. Taktiki səviyyədə ABŞ-ın Xəzər dənizində əsas məqsədi dost ölkələrə dəniz sərhədlərini, həyati əhəmiyyətli enerji infrastrukturunu qorumaq, terrorçuların və narkotiklərin axınının qarşısını almaqda kömək etməkdir. Sanksiyalar Rusiyanın Xəzər regionunda təsirini azaltmayıb, Xəzərin statusu haqda konvensiya xarici ölkələrə burada baza yaratmağı qadağan edir. Xəzər dənizi zonasında yerləşən postsovet ölkələri artıq mövqelərini xeyli möhkəmləndirib və amerikalıları burada "dördgözlü" gözləyirlər. Sual olunur: Rusiyanın ard-arda bu kimi xəbərdarlıqları MDB məkanında təsirlərini saxlamaq üçün təhdid elementidir, yoxsa doğrudan da hansısa

bitliyi pozmaqla dövlət çevrilişlərinin edilməsi yolu ilə özlərinin tabeliyinə alınma siyasətini uzun illərdir ki, davam etdirir. Hansı ölkələrdə hakimiyyət boşluğu varsa, onlar öz niyyətlərinə nail ola bilirlər. Məsələn, Ukraynada, Gürcüstanda, Ermənistanda, Moldovada öz niyyətlərinə çatdılar. Amma o ölkələrin xalqları xoşbəxtliyə qovuşmadılar. Belə ki, ərazilərin bir hissəsinin itirilməsi və sonu görünməyən sabitliyin pozulması ilə qarşılaşdılar. O cümlədən insan haqlarının dəstəklənməsi adı altında USAİD və digər belə fondlar vasitəsilə radikal müxalifət qruplarının maliyyələşdirilməsi, qabaqcadan hazırlanmış siyasi texoloqlardan istifadə etməklə cəmiyyətlərdə dövlətlərə qarşı vətəndaşların qaldırılması siyasəti uzun illərdir ki, davam etməkdədir. Belə ki, Qazaxıstanda və Qırğızıstanda belə cəhdlər oldu və dövlətin vaxtında gördüyü tədbirləri sayəsində Qərbin planlaşdırdığı çirkin planlar ayaq tutub

Hətta Gürcüstanda Xarici agentlər haqqında qanun müzakirəyə çıxarılanda Qərb Gürcüstanı çox ciddi siyasi təzyiqlər göstərməyə başladı. Bu baxımdan biz öz milli, müstəqil dövlətlərimizi xarici təsirlərdən həmişə qorumalıyıq və Qərbin çirkin planlarının, "beşinci kolon"ların ayaq açmasına imkan verməməliyik".

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva Qərbin, xüsusilə ABŞ-ın işinin indi daha çətin olduğunu söylədi. Onun sözlərinə görə, hazırda MDB məkanına Qərbdən qapalı təhdidlərin olduğu heç kimdə şübhə doğurmur: "Ukraynadakı dolaşqı dünyədən sonra Qərb koalisiyası Moldova və qonşu Gürcüstanda öz çirkin niyyətlərini həyata keçirməyə çalışdılar. Artıq Ermənistanda bütün nıcaqları əllərinə keçirən avropalılar növbəti hədəf kimi Azərbaycanı və Orta Asiyayı, Türkünstan regionunu seçiblər. ABŞ və Qərb koalisiyası Xəzər hövzəsində möhkəmlənməklə İran və Rusiyaya qarşı iqtisa-

ha güclü görünürdü. İndi isə Xəzər hövzəsində altı müstəqil təsir dairəsi TDT bayrağı altında boy göstərməyə çalışır. Bir sözlə, Qərbin, xüsusilə ABŞ-ın işi indi daha çətinləşir. Rusiyanın baş kəşfiyyatçısı Sergey Narişkinin təkəcə Bakıya yox, eyni zamanda bütün Orta Asiya regionuna xəbərdarlıq etməsi başadüşüləndir. Ona görə ki, indi əsas narahat olan tərəf Kremldir. Moskva geostrateji və geoiqtisadi mühasirə halqasının daha da daralmasını istəmir. Rusiya Türk Dövlətləri Təşkilatının durmadan güclənməsini də həzm edə bilmir. Amma şimal qonşumuzun başqa çıxış yolu da yoxdur. Hazırda əsas təhlükə Qərb qapılarındandır. Moskvanın nöqtəy-nəzərindən baxdıqda həmin qapılardan biri artıq Qərbə təslim olub. Söhbət Ermənistandan gedir. Gürcüstan isə hələ ki iki yol ayrıcında işıq gələn tərəfə boylanır, amma addımları it hüren istiqamətdir. Ermənistanın Qərbə əl qaldırması İranın da işini müşkülə çevirdi. İran da indi Ermənis-

tanla münasibət bucaqlarını dəyişməyə başlayır. Bu dəyişimin də əsas səbəbi məhz Qərbdır. Yanvarın 20-dən sonra isə vəziyyət tamamilə dəyişəcək. Neftin qiymətləri düşəcək. Trump hakimiyyəti məhz bu amildən istifadə edərək Xəzər hövzəsindəki neft-qaz hasilatçılarına yeni iqtisadi həmlələr etməyə, gələcək perspektivdə Xəzər regionunda möhkəmlənməyə çalışacaq. ABŞ-ın yaxın onillikdəki əsas hədəflərindən biri də budur. Narişkinin Bakıya və digər MDB oyunçularına əsas xəbərdarlığı da məhz bu narahatlıqlardan ibarətdir".

AĞ Partiya başqanının I müavini, siyasi şərhçi Əhəd Məmmədli Amerikanı güvənsiz tərəfdaş adlandırdı: "Amerika regionda etibarını itirib. Ən azı regionun əsas ölkələrindən olan Azərbaycanla münasibətlərini korlayıb. Baxmayaraq ki, Əfqanıstan müharibəsində Amerika təyyarə-

ləri Azərbaycanda "zapravda" alıb uçurdular. Mən hələ "Silkwey" şirkətinin Azərbaycan ərazisindən yük daşımalarını demirəm. Bütün bunlara rəğmən Azərbaycan torpaqlarını 30 illik işğaldan azad etməyə başlayan sonra ABŞ konkret bunun əleyhinə çıxdı və bizi təhdid etməyə başladı. İşləri düşəndə neqativlərə göz yuma bilirlər, amma sənə ehtiyac duymayanda əsl simalarını göstərirlər. ABŞ özünü güvənsiz tərəfdaş kimi göstərdi. Rəsmi Bakının gözündə bu belədir. Qazaxıstan da düşünmürəm ki, Rusiya ilə münasibətlərini ABŞ-a görə riskə atar. Həm də unutmayaq ki, Qazaxıstanla Rusiya KTMT və Avrasiya İttifaqında müttəfiqlər. ABŞ Xəzər dənizində olmadığı kimi zəifdir və bunun günahını özündə axtarmalıdır".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
□ **"Yeni Müsavat"**

“NATO Qara dənizdə öz imkanlarını genişləndirməyə çalışır və Xəzər dənizinə çıxış əldə etməyə çalışır”. Bu barədə Rusiya FTX-nin direktoru Aleksandr Bortnikov MDB ölkələrinin təhlükəsizlik orqanları və kəşfiyyat xidmətləri rəhbərlərinin Moskvada keçirilən iclasında bildirib.

Politoloq Elxan Şahinoğlu Bortnikovun dediklərini şərh edərkən bildirib ki, Xəzərsahili ölkələrdən yalnız Azərbaycan və Qazaxıstan NATO ilə əməkdaşlıq edir və bu təşkilatın bir sıra proqramlarında iştirak edir. Ancaq Azərbaycanın və Qazaxıstanın NATO ilə əməkdaşlığı Şimali Atlantika Blokunun Xəzərə çıxışına imkan yaratmır. Azərbaycanın və Qazaxıstanın NATO ilə əməkdaşlığının Xəzərə aidiyyəti yoxdur.

O da sırr deyil ki, Azərbaycan müasir dünyanın ən böyük hərbi aliansı - NATO ilə əlaqələrə xüsusi önəm verib və bu əməkdaşlığı səmərəli və balanslaşdırılmış xarici siyasət üçün vacib faktor hesab edib. Azərbaycanla NATO arasında məzmunlu tərəfdaşlığın əsası 1994-cü ilin mayında “Sülh naminə tərəfdaşlıq” (SNT) proqramının Çərçivə Sənədinin imzalanması ilə qoyulub. İki gün əvvəl isə Azərbaycanın NATO-nun Sülh Naminə Tərəfdaşlıq Proqramına qoşulmasının 30 illiyinə həsr olunmuş konfrans çərçivəsində aliansın baş katibinin əməliyyatlar üzrə köməkçisinin müavini xanım Burcu Sanın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ölkəmizə səfər edib.

Beynəlxalq Hərbi Əməkdaşlıq İdarəsinin rəisi polkovnik Elçin Abdullayev NATO

Azərbaycanın NATO ilə münasibətləri kimləri narahat edir?

Rusiya və İran Qərbin Xəzərə daxil olacağından narahatdır

nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Azərbaycan Respublikasının NATO yanında Nümayəndəliyinin başçısı Cəfər Hüseynzadənin də iştirak etdiyi görüş zamanı ölkəmizin NATO-nun etibarlı tərəfdaşı olduğu xüsusi vurğulanıb və əməkdaşlığın gələcək perspektivləri barədə ətraflı fikir mübadiləsi aparılıb.

Bes Bortnikovun eynəmi nə deməkdir? Rusiya və İran

kimi dövlətlər Bakının NATO ilə əməkdaşlığından niyə narahat olurlar?

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, NATO artıq Qara dənizə əlini uzada bilib. Çünki Ukrayna ilə NATO-nun, ABŞ-ın hərbi-siyasi əməkdaşlığının sürətlə dərinləşdiyi bir vaxtda bunun perspektivdə daha ciddi reallığa çevriləcəyini unutmamaq olmaz: “İndinin özündə

Ukraynanın hərbi strukturları vasitəsilə Amerikanın və NATO-nun müəyyən proqramları Qara dənizdə işləyir. Lakin əlbəttə, Şimali Atlantika Bloku-nun uzaq planlarından biri Qara dənizin hüquqi rejiminin dəyişdirilməsinə nail olmaq, Qara dənizdəki boğazların rejiminin müəyyənləşdirilməsinə nail olmaq, NATO-nun hərbi gəmilərinin Qara dənizə istənilən vaxt daxil ola bilməsi imkanının təminatıdır. Ən azından

Ukraynanın Qara dənizdə mövcud donanmasının NATO sistemində transferi və dolayısı ilə bu donanma vasitəsilə Qara dənizdə möhkəmlənmək imkanları artıq bu hərbi blok üçün açılib. Hər şey gələcəkdə Rusiya-Ukrayna müharibəsinin taleyindən asılı olacaq. İstisna deyil ki, bu, müharibənin Qərb sxemləri üzrə başa çatacağı təqdirdə Qara dəniz həm də NATO-nun dənizini nə çevrilə bilər. Eyni zamanda NATO üzvü olan digər ölkələrin də Qara dənizdə hərbi bazaları var. Bunlar Rumıniyanın hərbi bazasıdır. Rumıniya NATO-nun şərq cinahında ən böyük dayaqlarından biri sayılır. NATO Rumıniya vasitəsilə də adətən dənizdə möhkəmlənməyə cəhd göstərir. Bir sözlə, Qara dəniz NATO sistemi üçün qapalı dəniz deyil. O ki qaldı Xəzər dənizinə, burada hazırkı şəraitdə yalnız gələcək planlardan danışmaq mümkündür. Aydın məsələdir ki, Rusiya rəsmilərinin NATO-nun Xəzər regionuna can atması ilə bağlı söylədikləri gələcəyə yönəlmiş təhlükələrdən xəbər verir. Ona görə ki, istənilən bir strateq bu gün Şimali Atlantika blokunun həm də Xəzər dənizində möhkəmlənməyə cəhd göstərdiyini görməyə bilməz”.

A.Quliyevin fikrincə, indiki şəraitdə bunun baş tutmasının nə qədər qeyri-real görünməsinə baxmayaraq unutmamaq olmaz ki, müəyyən müddət sonra gerçəkləşə bilər. Rusiya və İran da

bundan narahatdır: “İndiki şəraitdə NATO-nun, eləcə də Avropa Birliyinin və ABŞ-ın Cənubi Qafqazda daha möhkəm nüfuz dairələri uğrunda mübarizə apardığı şəxsizdir. Bu nüfuz dairələrini ona görə yaradırlar ki, birinci növbədə Cənubi Qafqazda NATO-nun, Avropa strukturlarının hərbi, siyasi mövcudluqlarını təmin etsinlər. Əgər Ermənistan qərbyönümlü siyasəti tam şəkildə dərinləşdirməyə nail olsa, eləcə də Gürcüstanın Qərblə inteqrasiyası tərəfdarları olan siyasi cərəyan qalib gəlsə, NATO-nun Cənubi Qafqaza doğru irəliləməsi üçün yeni imkanlar açıla bilər. Bu zaman isə istər-istəməz Xəzər hövzəsində yerləşmək imkanları açması demək ola bilər. Aydın məsələdir ki, Azərbaycanın mövqeyi həm özünün, həm də bölgənin maraqlarından yanadır. Kənar, uzaq hərbi sistemlərin Xəzər dənizinə gəlişi ilə bağlı Azərbaycan tərəfdən narahat olmaq üçün əsas yoxdur. Amma məsələ burasındadır ki, bu gün Ermənistanın siyasəti və müəyyən qədər Gürcüstanda bəzi dairələrin apardığı siyasət həqiqətən NATO-nun Xəzər regionuna gəlişini gələcəkdə açılmış imkanlardan birinə çevirə bilər. Ancaq indiki şəraitdə NATO-nun Xəzər dənizində peyda ola bilməsi hələlik mümkünsüz görünür. Gələcəkdə mövcud ola biləcəyini istisna etmək olmaz”.

Etibar SEYİDAĞA,
“Yeni Müsavat”

Rusiyanı tərk edən azərbaycanlıların sayı sürətlə artır

Sosial-iqtisadi vəziyyətin pisləşməsi bu ölkəyə məhsul satan azərbaycanlı fermerlər, sahibkarlar üçün də pis xəbərdir...

Qərbin iqtisadi sanksiyaları Rusiya iqtisadiyyatında ciddi problemlər yaratmağa başlayıb. Bu ilin oktyabr ayında Mərkəzi Bank uçot dərəcəsinə 20 il ərzində maksimum səviyyəyə qaldıraraq, 21 faizə çatdırıldığını elan edib. Bu, il ərzində ardıcıl olaraq artım istiqamətində verilmiş üçüncü qərardır. Noyabr ayının əvvəlində Rusiya Mərkəzi Bankının sədri Elvira Nabiullina sət pul siyasətinə keçmək məcburiyyətində qaldığını və bunun Rusiya iqtisadiyyatı üçün yeni bir vəziyyət olduğunu etiraf edib. Bu barədə Pressklub.az yazır.

Ötən həftə ABŞ Maliyyə Nazirliyinin “Qazprombank”, “Dom.RF Bank” və daha 10 rus bankına qarşı sanksiyaları tətbiq etməsi, daha sonra Böyük Britaniya və bəzi Avropa ölkələrinin də Rusiya maliyyə qurumlarına qarşı yeni məhdudiyyətlər elan etməsi rublun məzənnəsinə təsirsiz ötüşməyib. Sanksiyalar xarici banklara “Qazprombank” tərəfindən verilmiş Çin ödəmə

sisteminin kartlarına xidmət göstərməyi qadağan edir.

Rusiyanın 2025-ci il üçün dövlət büdcəsində müdafiə xərcləri tarixi maksimum - 13,2 trilyon rubl və ya təxminən 142 milyard dollar proqnozlaşdırıb. Bundan başqa, Rusiya büdcəsinin məxfi bəndində gələn il üçün 12.9 trilyon rubl nəzərdə tutulub. Bu, büdcənin 30 faizi deməkdir. 2024-cü ilin büdcəsində məxfi bəndin xərcləri 11.1 trilyon rubldur.

Rusiyada iqtisadi, sosial vəziyyətin ağırlaşması bu ölkədə yaşayıb işləyən, həmçinin qonşu ölkədən gələn vəsaitlər hesabına Azərbaycanla güzəranını təmin edən milyonlarla azərbaycanlı üçün meyvə-tərəvəz ticarəti ilə məşğul olan İsmayıl Məmmədzaadə deyir ki, vəziyyət həтта bir il əvvəlki ilə müqayisədə xeyli ağırlaşmış: “Əhalinin alıcılıq qabiliyyəti azalıb, ərzaq, xidmətlər, daşıma, logistika xərcləri artıb. Habelə miqrantlarla bağlı yeni qanunlar qəbul edilib, ciddi nəzarət var, işləmək üçün tələb olunan sənədlərin sayı, rüsumların məbləği də yüksəlib. Çox adam bu əngəlləri keçə bilmir. Həmçinin Rusiya vətəndaşlığı olanlar daimi təqib altındadırlar, ələ keçəni zorla müharibəyə aparırlar. Getmək istəməyənlərin pasportuna “deport”

yəti azalıb, ərzaq, xidmətlər, daşıma, logistika xərcləri artıb. Habelə miqrantlarla bağlı yeni qanunlar qəbul edilib, ciddi nəzarət var, işləmək üçün tələb olunan sənədlərin sayı, rüsumların məbləği də yüksəlib. Çox adam bu əngəlləri keçə bilmir. Həmçinin Rusiya vətəndaşlığı olanlar daimi təqib altındadırlar, ələ keçəni zorla müharibəyə aparırlar. Getmək istəməyənlərin pasportuna “deport”

vurub, ölkədən qovurlar. Miqrantlara münasibət olduqca sərtləşib”.

İ.Məmmədzaadə deyir ki, Rusiya hava limanlarında miqrantları çox diqqətlə, uzun-uzadı yoxlayırlar. Onun sözlərinə görə, ölkəyə buraxılanlar daha sonra nəzarət altına alınır, Rusiya vətəndaşlığı olanlar zorla müharibəyə cəlb edilir: “Bu səbəbdən də Rusiyanı tərk edən miqrantların, o cümlədən azərbaycanlıların sayı hər gün artır. Bir çoxlarına quru sərhədlərin bağlı olması maneə olur, çünki aviabiletlər çox bahadır. Nəzərə alın ki, Rusiyada ailəlikcə işləyən azərbaycanlılar çoxdur, onların vətənə dönüşü böyük vəsaitə başa gəlir”.

İ.Məmmədzaadə deyib ki, Rusiyada çalışıb pul qazanmağı səmərəsiz edən amillərdən biri də rublun ucuzlaşmasıdır. Onun sözlərinə görə, gəlir onsuz da azalıb, bir hissəsini də rublu mənada dəyişəndə itirirlər: “Keçən həftə ailəmə göndərdiyim pulun 1000 rublunu 15.7 manata dəyişiblər. Bilirsiniz, Azərbaycanda ərzaq qiymətləri çox bahadır, biz ay-

da nə qədər pul qazanmalıyıq ki, ailəmiz ərzaq məhsulları ala bilsin?! Çox çətindir”.

Mərkəzi Bankın məlumatına görə, 2024-cü ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycanda banklara sürətli pul köçürmə sistemləri vasitəsilə 1 milyard 332.3 milyon manat vəsait daxil olub. Banklardan xaricə göndərilən vəsaitin həcmi isə 393.4 milyon manata bərabər olub.

Qeyd olunur ki, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bu vəsaitin həcmi 29.3% və ya 551.9 milyon manat, banklardan xaricə köçürmələr isə 15.4% və ya 71.5 milyon manat azalıb.

Ekspertlər bu azalmanı Rusiyada getdikcə pisləşən iqtisadi durumun azərbaycanlılara təsirini əks etdirən əsas göstərici hesab edirlər.

Qonşu ölkədə sosial-iqtisadi vəziyyətin pisləşməsi azərbaycanlı fermerlər, sahibkarlar üçün də pis xəbərdir. Onların gəliri Rusiyadan çıxır, təsərrüfatları isə bu ölkədə məhsul satışından əldə olunan valyuta hesabına ayaqda qalır. İstixanalar, bağ, bostan təsərrüfatları həmçinin işsizlikdən əziyyət çəkən region əhalisi üçün əsas mövsümi iş yerləri hesab olunur.

Ermənistanda səfərdə olan Polşa prezidenti Anjey Duda Arazdəyəndə olub və Ermənistanda yerləşən Avropa İttifaqının (Aİ) müşahidəçiləri ilə patrul xidməti həyata keçirib. “Yeni MİSAVAT”ın məlumatına görə, Polşa prezidentinin X ofisi mikrobloqda xəbər verir ki, o, missiyanın tərkibində olan polyaklarla da görüşüb.

“Aİ-nin Ermənistan Respublikasındakı missiyanın rəhbəri Markus Ritter, müavini isə Pole Marek Kuberski-dir. Missiya 2023-cü ilin fevralında iki il müddətinə yaradılıb, onun vəzifələrinə Ermənistan və Azərbaycan sərhədində vəziyyətin monitorinqi və patrul xidməti daxildir”, - məlumatda deyilir.

Təbii ki, Polşa prezidentinin bu addımı rəsmi Bakının reaksiyasına səbəb olub. Xarici İşlər Nazirliyi Dudanın Azərbaycanla sərhədə gedərək Avropa İttifaqının müşahidə missiyanının Polşadan olan heyəti ilə görüşməsinə sərt münasibət bildirib. Qeyd edilib ki, Polşa prezidentinin Ermənistan-Azərbaycan sərhəd ərazisinə səfəri müxtəlif Avropa İttifaqına üzv ölkələrin və Avropa institutlarının Azərbaycan əleyhinə siyasətinin bir daha nümayişidir. “Rəsmi olaraq Azərbaycanın strateji

Kərki kəndinə yaxın əraziyə səfər edərək, Avropa İttifaqının Ermənistandakı missiyanı ilə birgə Azərbaycan əleyhinə təbliğatda iştirakına etiraz bildirilib. Qeyd edək ki, Duda İrəvanda deyib ki, Polşa Avropa Birliyinin Ermənistan-Azərbaycan sərhədindəki müşahidə missiyanının tərkibindəki nümayəndələrinin sayını artırmağı nəzərdən keçirir.

Qərbi Azərbaycanın Vədi-basar mahalının Arazdəyən kəndini ermənilər “Ararat vilayətinin Yerasx kəndi” adlandırır. Arazdəyən vaxtilə azərbaycanlıların yaşadığı və sonralar deportasiya edildiyi kənddir. Kənd Araz çayının yaxınlığında yerləşdiyinə görə belə adlandırılıb. Arazdəyənün ərazisi Sədərək rayonu ilə həmsərhəddir. Tarixi mənbələrə görə, kənddə əvvəllər ancaq azərbaycanlılar yaşayıb, sonra ora az sayda ermə-

Bakı ilə Varşava arasında Arazdəyən gərginliyi

Polşanın Azərbaycandakı müvəqqəti işlər vəkili XİN-ə çağırıldı və sərt xəbərdarlıq edildi; **ekspert:** “Dudanın addımı göstərdi ki, Polşaya heç vaxt güvənə bilmərik”

də, fevraldan sonra isə missiyanın vaxtının uzadılması planı da proseslərə zərbə vurur. Ona görə də müşahidə missiyanın bölgədən getməsinə ehtiyac var. Bəs qarşıdakı dövrdə Varşava ilə münasibətlər necə olmalıdır? Polşa rəhbərliyi son addımı ilə nə etmək istəyir?

Deputat Sahib Aliyev “Yeni MİSAVAT”a açıqlama-

dimi keyfiyyəti daşmadığını təsdiqləyir: “Üstəlik, onun guya dəstək xarakterli bu bədbəxtliyi Ermənistanla yaxşı heç nə verəsi deyil. Unutmaq lazım deyil ki, Polşanın atdığı az qala hər addımı razılaşdırdığı ABŞ həmin Arazdəyəndə böyük zavod tikirdi, özünü də qoyulmuşdu, amma planları baş tutmadı. Çox təəssüf ki, Ermənistan rəhbərliyi bundan

Qafanda Rusiyaya konsulluq yasağı

“Moskva Sünik (Zəngəzur) vilayətinin Qafan şəhərində konsulluğun açılması məsələsi ilə bağlı Ermənistandan cavab gözləyir”. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova brifinq zamanı Qafanda konsulluğun açılmasının ləngiməsinin səbəbi ilə bağlı sualı cavablandırarkən belə deyib.

“Biz bu məsələni həm Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi, həm də Rusiyanın İrəvandakı səfirliyi vasitəsilə dəfələrlə şərh etmişik. Ermənistan tərəfi konsulluq açmağa razılıq verib. Rusiya tərəfi ekzekvatura (konsulu qəbul edən dövlət tərəfindən tanınmasını təsdiq edən sənəd) tələb edib, biz cavab gözləyirik. Müvafiq materialların göndərilməməsinin səbəbini İrəvandan soruşun”, - deyə Zaxarova əlavə edib.

Rusiya tərəfinin məlumatına görə, ötən ilin mayında Ermənistan və Rusiya liderlərinin ikitərəfli görüşündə Qafan şəhərində konsulluğun açılması barədə razılıq əldə olunub. Ötən ilin oktyabrında xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Moskvanın məsələyə yaxınlaşdığını və İrəvanın razılığını aldığı təsdiqləndikdən sonra, hələlik bu istiqamətdə heç bir irəliləyiş yoxdur.

Bu yay mətbuat hakimiyyəti nümayəndələrinin hökumətin göstərişi ilə konsulluğun açılmasına mane olduğunu yazıb. Moskva konsulluğun bu ilin sonuna qədər açılacağına ümid etdiyini bildirib.

Açılacağı təqdirdə, bu, Rusiyanın Ermənistanda ikinci konsulluğu olacaqdır.

Ermənistan Macarıstanda səfirlik açır

Macarıstanda Ermənistan səfirliyi açılacaq.

Müvafiq qərar noyabrın 28-də Ermənistan hökumətinin iclasında qəbul edilib. Əsasnamədə bildirilir ki, 2022-ci il dekabrın 1-də Lodz şəhərində Ermənistan və Macarıstanın xarici işlər nazirləri Ararat Mirzoyan və Peter Szyarto arasında görüş keçirilib və diplomatik münasibətlərin tam bərpası barədə razılıq əldə olunub.

Macarıstan Avropa İttifaqına üzv ölkə kimi Ermənistan üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Mirzoyanın bu il mayın 6-da Macarıstana səfəri zamanı paytaxtlarda qarşılıqlı səfirliklərin açılması barədə razılıq əldə olunub.

tərəfdaşı olan bir ölkənin prezidentinin Azərbaycan-Polşa münasibətlərinin gərginləşməsinə səbəb olan yolverilməz diplomatik “binokl şousu”na qatılmasını dərin təəssüf hissi ilə qarşılayırıq. Azərbaycan rəsmilərinin Polşa Prezident Administrasiyasına və Xarici İşlər Nazirliyinə göndərdiyi çoxsaylı mesajlara baxmayaraq, Polşa tərəfi bu provokativ addımdan çəkinmədi”, - məlumatda bildirilib. Bəyanatda vurğulanı ki, Azərbaycan bu dost olmayan addıma qarşı lazımi diplomatik tədbirləri görmək hüququnu saxlayır.

Noyabrın 28-də Polşanın Azərbaycandakı müvəqqəti işlər vəkili Mixal Qreçilo Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılıb. Məlumatla görə, görüş zamanı Azərbaycan tərəfinin xəbərdarlıqlarına baxmayaraq, Polşa prezidenti Anjey Dudanın Ermənistan-Azərbaycan sərhəd bölgəsinə, hələ də Ermənistanın işğalı altında olan

nələr də köçüb gəlib. Daha dəqiqi, ermənilər bura 1897-ci ildə köçürülüb. Sonuncu deportasiya zamanı - 1988-ci ildə azərbaycanlılar kənddən didərgin salınıb. Bu yaşayış məntəqəsi Ermənistan üçün strateji əhəmiyyət daşıyır. Çünki kənd İrəvan-Naxçıvan-Bakı avtomobil yolunun üzərində yerləşir. İrəvan-Naxçıvan-Bakı dəmiryol xətti də Arazdəyən kəndindən keçir. Arazdəyən kəndi ətrafındakı yüksəklikdə Ermənistan və Azərbaycan Ordusunun mövqeləri üzəbzür.

Qeyd edək ki, 2025-ci ilin yanvarından etibarən Avropa İttifaqı (Aİ) Şurasının rəhbərliyi Polşaya keçəcək. Sözsüz ki, Dudanın aktivliyi Aİ-nin Ermənistanda olan missiyanın vaxtının uzadılması ilə bağlıdır. Varşava-Bakı münasibətləri də hər zaman əməkdaşlıq çərçivəsində olub. Amma Duda onu da bilməli idi ki, müşahidə missiyanının fəaliyyəti

sında bir sıra vacib nüanslara toxundu: “Polşa prezidentinin Qərb diplomatları və kəşfiyyatçıların Azərbaycanla təzyiq xarakterli “binokl şouları”na qatılan ilk dövlət başçısı kimi tarixə düşməsi, özünə şərəf gətirmədiyi kimi, ölkəsinə də zərər dəndir, bir də din təəssübkeşliyi məsələlərini kontrolda saxlayan mərkəzdən quru təşəkkürdən başqa heç nə verəsi deyil. Bu onu göstərir ki, Polşa özü də əslində mahiyyətə bir az “Böyük Ermənistan”dır, yəni digər güclərin diktəsi ilə hərəkət edir”. **S.Aliyev əlavə etdi ki, bütün hallarda Dudanın adlarını “mülki” qoyan Avropa Birliyinin kəşfiyyat missiyanının üzvləri ilə birgə binoklla Arazdəyəndən bizim Sədərəkdeki mövqelərimizi izləməsi yanındakılardan heç də fərqlənmədiyini, əyləşdiyi postun böyükliyinə baxmayaraq prezident Makron kimi onun da lider və dövlət x-**

bir dərs çıxarmayıb. İrəvanda hələ də anlamırlar ki, dudaların gəlib bir neçə dəqiqəlik oradan Azərbaycana seyr etmələri bu regionda İkinci Qarabağ savaşından sonra yaranan geosiyasi realıyı dəyişə bilməz. Amma Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyinin açıqlamasında da vurğulandığı kimi, həmin Dudanın başında durduğu ölkəyə bizim yavaşlamamızı dəyişəcək”.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri, politoloq Tural İsmayilov isə bildirdi ki, Polşa prezidenti Anjey Dudanın Ermənistandakı saxta Aİ missiyanı ziyarət edib “binokl şousu”nda iştirakı təəssüfedicidir: “Azərbaycanın xəbərdarlıqlarına və yaxşı münasibətlərimizə baxmayaraq, belə addımın atılması Polşanın kimlərsə siyasi oyununun piyadasına çevrildiyini göstərir. Aİ daxilində missiya ilə bağlı yekdil qərar yoxdur. Ümumiyyətlə, 2 illik

mülki missiyanın hansı işlər görəcəyi də tam belli deyil. Əgər əsas məqsəd Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin normalaşdırılmağı ilə bağlıdırsa, o zaman Şarl Mişelin moderatorluğu ilə Brüsseldə uğurlu format təsis edilmişdi. Azərbaycan Prezidenti bu formatın yararlı olduğunu dəfələrlə bildirib. Eyni zamanda hadisələrin sonrakı məcrası da göstərdi ki, Aİ daxilində ciddi kataklizmlər mövcuddur. Aİ-nin moderatorluğunu Fransa və Ermənistan sabotaj etdi. Həmçinin Aİ daxilində mövcud olan uğurlu kommunikasiya strategiyası da iflasa uğrayıb. Bu gün Şarl Mişel, Ursula von der Leyen, Jozef Borrel kimi önəmli siyasi fiqurlar Azərbaycanın siyasi

əhəmiyyətini qeyd edirlər. Avropa Parlamenti kimi korrupsiyaya bulaşan qurumlar isə bütün Avropanın siyasi fikirlərini əsla ifadə edə bilməz”. **T.İsmayilovun sözlərinə görə, hər kəs bilir ki, Ermənistanla gələn Aİ missiyanı həm də Paşinyanın rəsmi Moskvaya qarşı növbəti demarşdır:** “Burada vacib nüanslardan biri də odur ki, Rusiya və Qərb arasındakı geopolitik qarşıdurma Ermənistan ərazilərində daha da dərinləşəcək. Polşa isə burada fəallıq göstərməyə çalışaraq vəziyyəti dərinlən təhlil edə bilmir. Dudanın addımı göstərdi ki, Polşaya heç vaxt güvənə bilmərik”.

□ **Elsad PAŞASOY,**
“Yeni MİSAVAT”

Deputatın əməsi qızı

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Mərkəzi Bankın keçmiş sədrini ölüm cəzasına məhkum etmişlər. Rüşvətxorluq, qanunsuz kreditlər vermək kimi maddələrlə suçlanırdı. 121 milyondan çox yeyinti etmişdir.

Cəzaya sədrin əmlakının müsadirəsi də daxildir. Lakin sədri dərhal divara dirəməyəcəklər - ölüm cəzası üçün 2 illik sınaq müddəti qoyulubdur. Əgər sədr bu müddətdə nəse təzə cinayət eləməsə, qələt qarışdırmasa, ölüm cəzası ömürlük həbslə də əvəz oluna bilər.

Əşşi, sakit olun, üreyiniz yerinə gəlsin. Əhvalat Çində baş verir. Doğrudur, sayın sədrin adı təxminən Elman kimi bir şeydir - Lyu Lyanqe. Yeyinti də manat deyil, yuanla hesablanmışdır. Açıqı, həvəs yoxdur, heç mənə də görmürəm, yoxsa 121 milyon yuanın manatla nə qədər elədiyini, bu vəsaitlə neçə şadlıq sarayı, neçə dükan açmaq olardı - hesablayardıq. Bizim işimiz budur axı, onun-bunun pulunu sayırıq. Camaatı yaşamağa qoymuruq.

Hətta ola bilər 121 milyon yuanı manata çevirəndə hərbiçilərimizin tək MN tədris mərkəzində basmarladığı 143 milyon manatdan az çıxar. O zaman bir az biabır da olarıq. Səviyyəni salmaq nəyə gərəkdir?

Məsələn, şanlı deputatlarımız inkişafdan çox danışılar, deyirlər Azərbaycanda kasıb adam yoxdur. Pulsuzluqdan şikayətlənənlər də artistlik edirmiş. Bizdə artistlər həmişə ağlaşma qurub axı. Biri deyir təqaüd verin, o biri fəxri ad istəyir, üçüncüsü hədiyyə aldığı evə müftə unitaz tələb edir... Barı əvəzində oynayalar! Çoxu heç artistlik də eləmir. Teatr yoxdur, ancaq xalq artistimizin sayı adambaşına 100 dənə olar. Həndəsi silsilə ilə artırlar. Mitoz bölünmə üsulu ilə çoxalırlar. Mən bir dəfə Azdramada tamaşaya baxırdım, səhnədə xalq artisti ortadan bölündü, iki xalq artisti oldu.

Hətta bəzən görürsən saytda xəbər çıxdı ki, filan xalq artistimiz ömrünü xalqa bağışladı, cənnətə vasil oldu, lakin süni intellekti də işə salırsan, adamın haqqında heç zad öyrənə bilmərsən. Xalq artistidir, lakin xalq onu tanımır! Elə bil dükanda maşın yağının üstünə "92 faiz kərədir, sən öl" yazıb satırlar.

Qayıdaq pul söhbətinə. Doğrudan da mən deputatlarımızın müdrik fikirlərinə qoşulmaq tərəfdarıyam. Pul var. Elə bu yaxında bir nəfər manis bildirmişdi ki, xınayaxdı mərasiminə gedir, orada xərclənən vəsait bəzən 80 min manata çıxır.

Buyur. Xınası 80 minə başa gələn cütləşmənin toyu gör neçəyə olacaqdır. Sən isə qıraqdən baxırsan, deyirsən burada nə var, adi rəngdir, kraskadır, ovuclarına, ora-buralarına yaxırlar. Yeni dekorasiyası, bəzəyi 80 min vəsait tutan "tikili" neçəyə olmalıdır? Şanlı hökumətimizin dekorasiya, bəzək işlərinə, "Potyomkin kəndlərinə" xərclədiyi neft pulları bir xınayaxdıdan az ola bilərmi? Bilməz. Hər hökumət yorğanını xalqına görə uzadır. Biz burunumuzu düzəldirik, onlar da binanı qaşıyırlar. Biz sifətimizi dartırıq, onlar da hüquqları dartır. Dart ki dartasan. Əsas qırıqların yox olması deyildirmi? Düzünü de, sənə nə lazımdır?

Əlbəttə, hər şeyi ağ-qara rəngdə görmək olmaz, boz rəng də var. Ağla qararı qarışdırırsan, alınır. Biz gərək destruktiv fikirləri yaymıyıq, sayın Sahibə xanım demişkən.

Örnek üçün, bugünlərdə çox işıqlı bir xəbər oxudum: deputat əməsi qızını işdən çıxartmışdır!

Fantastikadır. Gör nə qədər xalq adamıdır! İstəmir adımız qahımbazlıq kimi mənfi işlərdə hallansın. Mən şəxsən o deputata səs vermək istəyirəm!

Düzdür, əməsi qızının yerinə öz arvadını işə qəbul etmişdir, lakin bunun ziyanı yoxdur. Əmi qızı dövlətçilik üçün daha təhlükəlidir. Bu barədə mahnı da var: "Məhlə-mizdə bir quyu var, əmiqizi, İçində sərin suyu var, əmiqizi". Xalq artistləri oxuyurlar. Nırç, nırç... Demir e, camaat gəder o quyuya düşər, FHN gəlincə batar...

İsrail və "Hizbullah" arasında razılaşmaya görə ABŞ prezidenti Co Bayden Fransa prezidenti Emmanuel Makrona təşəkkür edib. Yaxın Şərqdə özünü sülhpərvər kimi göstərən rəsmi Parisin və Makronun bu addımını səmimi hesab edib, hətta alqışlamaq da olardı.

Amma necə ola bilər ki, Fransa bir tərəfdən özünün "sülh missiyasını" göstərərək atəşkəsə nail olur, amma Cənubi Qafqazda Ermənistan adlı dövləti silahlandıraraq Azərbaycana qarşı müharibəyə təhrik edir... Fransa ilə Ermənistan arasında silah alqı-satqısı barədə müqavilənin imzalanması da bir daha təsdiq edir ki, Paris "sülhməramlı missiya" adı altında regionda qanlı müharibə ssenarilərini planlaşdırır. Bəlli olduğu kimi, Fransa 44 günlük Qarabağ müharibəsində və sonrakı müddətdə Ermənistanı silahlandıraraq bölgədə qarşıdurmanı gücləndirir. Fransa iki ölkə arasında gərginliyi qoruyub-saxlamaq siyasəti yürüdür, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin Avropa İttifaqının vasitəçiliyi ilə gedən sülh danışıqlarını pozmaq istiqamətində addımlar atmaqdadır. Avropa İttifaqının sərt məhdudiyyət qaydalarına baxmayaraq, Makronun hökuməti birtərəfli qaydada Ermənistanı silahlandırmaq kimi çirkin planını həyata keçirməyə çalışır.

Faktlar açıq-aydın göstərir ki, Fransa Cənubi Qafqazda sülh prosesinə kobud şəkildə müdaxilə edir. Digər tərəfdən, həm də Paris beynəlxalq ictimaiyyəti aldatmağa yönəlmiş addımlar atır, Azərbaycanı aqressiv ritorikada təqsirləndirməyə çalışır. Təbii ki, bu, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanması istiqamətində atılan addımlara ziddir. Eyni zamanda iki ölkə arasında sərhədlərin delimitasiya prosesinə mane olmaq cəhdindən başqa bir şey deyil. Fransa həm də üçüncü ölkələr vasitəsilə Ermənistanı silahlandırmaqda davam edir. Paris Hindistanın ardınca Yunanıstanı da bu prosese cəlb edib. Fransa Cənubi Qafqazda mövcud realıqları qəbul etməyə tələsmir. Hər vaxt sülh prosesinə mane olmağa çalışır, revansizmə dəstək nümayiş etdirir. Elə Ermənistan da fəaliyyət göstərən Avropa İttifaqı müşahidə missiyası da bura daxildir. Məhz Yelisey sarayının təzyiqi ilə belə bir missiyanın Ermənistanda fəaliyyətə başladığı sirr deyil. Bu bir daha Makronun "sülh riyakarlığı"nı göstərir. Necə ola bilər ki, Yaxın Şərqdə "mələk" cildinə girsən Makron Qafqazda müharibə "şeytanlığı" edir?

Yeri gəlmişkən, Fransa prezidenti Emmanuel Makronun siyasəti nəinki ölkə daxilində, həm də beynəlxalq

Yaxın Şərqdə "mələk", Qafqazda "şeytan". Makronun riyakarlığı

İsrail-Livan atəşkəsinə görə Baydendən təşəkkür alan Fransa prezidenti Ermənistanı silahlandıraraq müharibəyə təhrik edir

aləmdə ciddi narazılıqlara səbəb olur. "Elabe" şirkətinin BFMTV telekanalı üçün keçirdiyi son rəy sorğusuna görə, fransızların 63%-i Makronun prezidentlik vəzifəsindən istefa verməsini dəstəkləyir. Makronun beynəlxalq siyasəti də vəziyyəti ağırlaşdırır. O, Fransa-Azərbaycan münasibətlərini ciddi şəkildə korlayıb, Türkiyə və İslam dünyası ilə əlaqələri isə sarsıdıb. Azərbaycan və Türkiyə kimi strateji tərəfdaşlarla münasibətlərin pisləşməsi Makronun geosiyasi səhvlərinin bariz nümunəsidir. Azərbaycanlıların Makronun uğursuz siyasətinə dair fikirləri ilə fransızların əksəriyyətinin mövqeyi üst-üstə düşür: Makron prezidentliyə layiq deyil.

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Xəyal Bəşirovun "Yeni Müsavat"a qeyd etdi ki, İsrail-Livan anlaşmasında siyasi maraqlar var və Fransa Yaxın Şərqdə heç də sülhpərvər niyyətindən atəşkəsə nail olmayıb. Siyasi şərhçi bildirdi ki, Livan uzun müddət Fransanın təsir dairəsində olub və indi də Parisin Beyrutda iqtisadi maraqları mövcuddur: "Əgər Makron administrasiyası sülhpərvər olsaydı, həmsədr ölkə kimi bunu Ermənistan-Azərbaycan arasındakı münaqişə ilə bağlı edə bilərdi. Halbuki Livan-İsrail müharibəsində atəşkəsə müvəffəq

olmaq Fransanın borcu deyildi, amma bizim keçmiş münaqişədə Paris Minsk Qrupunun həmsədrələrindən biri kimi mükəlləf olmuşdu. Ancaq Fransa nəinki münaqişənin həllində iştirak etdi, Ermənistanın sərvətlərimizi talan etməsinə qoşuldu, buna dair sülhəvar da var. Üstəlik, Azərbaycana təzyiq göstərirdi ki, torpaqlarımızdan imtina edək. Faktiki olaraq, Fransa bu münaqişənin dondurulmasına xidmət edirdi".

X.Bəşirov vurğuladı ki, Parisin sülhpərvərliyindən danışmaq ən yumşaq formada desək, sadələşmə olardı: "Fransa harada varsa, orada insan hüquqları pozulur, müstəmləkəçilik, sərvətlərin talanması, ölümlər, qarşıdurmalar var. O baxımdan, İsrail-Livan anlaşmasında Fransanın rolu bu ölkəyə təsirdən irəli gəlir. Bir tərəfdən də ABŞ özü atəşkəsə nail olduğunu bildirir. Düşünürəm ki, bu prosesin arxasında iqtisadi maraqlar xüsusilə vurğulanmalıdır. Fransa Livandakı karbohidrogen ehtiyatları qorumaq üçün bu addımı atdı. Yeni nə zaman öz maraqlarına toxunan hadisə olursa, o halda müdaxilə edirlər".

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Ehtiram Mehdiyev isə iki məsələ arasında fərq olduğunu açıqladı. Onun sözlərinə görə,

1918-ci ilin payızında ingilis-fransız qüvvələri Livanı işğal ediblər: "1920-ci ildən Livan Fransanın mandatı altında olmuşdu. 1926-cı ildə Fransanın ali komissarı Livanı respublika elan etmiş, Livan Konstitusiyasını bəyan etmişdi. Lakin Fransa Livanın xarici əlaqələr və müdafiəsi üzərində nəzarət hüququnu özündə saxlamışdı. 1943-cü ildə isə ölkənin suverenliyini məhdudlaşdıran konstitusiyanın bəzi maddələrinə dəyişikliklər edildikdən sonra Livan müstəqil elan edilmişdi. Qısaca desək, bu gün Livan adlanan dövlətin əsasını Fransa qoyub".

E.Mehdiyev hesab edir ki, bu səbəblər Makronun atəşkəsə rolunun olmasına gətirib çıxarır: "Amma Ermənistan Fransa üçün hazırda alət rolunu oynamaqdadır. Paris onun vasitəsilə regionda qalmağa çalışır. Elə Ermənistanı da Livan kimi Parisin təsir dairəsi adlandırmaq mümkündür. Fransa Cənubi Qafqazda qızıqdır, provokativ hərəkətləri ilə həm Azərbaycanı eskalasiyaya təhrik etmək, həm də Rusiyanın bölgədəki imkanlarını məhdudlaşdırmağa can atır. Biz Fransa ilə münasibətlərdə Makronun sonrakı dönəmə hazırlaşmalıq. Bu administrasiya açıq düşmənçilik xətti tutub".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

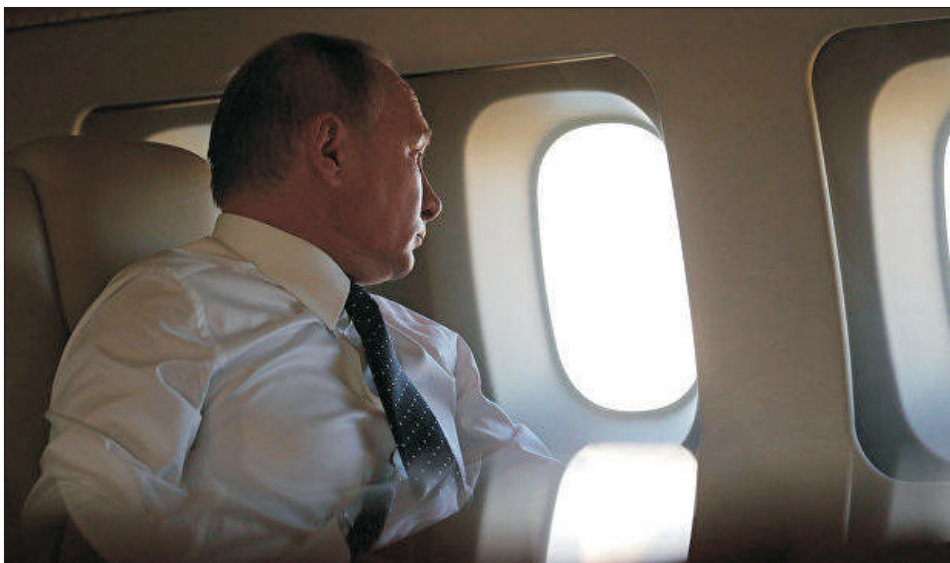
Ermenistanın baş naziri Nikol Paşinyan noyabrın 28-də Astanada keçiriləcək Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının (KTMT) sammitində iştirak etməyəcək. Lakin Moskva ümid edir ki, İrəvan gec-tez bu təşkilatla əməkdaşlığını bərpa edəcək. Yerli mətbuatda yayılan məlumatlara görə, bunu Rusiya prezidentinin köməkçisi Yuri Uşakov bildirib.

“Ermənistan iştirak etməyəcək, lakin onun nümayəndələri əvvəlcədən bildiriblər ki, sammitdə müvafiq razılaşdırılmış sənədlərin qəbul edilməsinə qarşı deyillər. Biz erməni tərəfdaşlarımızın təşkilatın gələcək işi ilə bağlı öz kurslarını müstəqil müəyyən etmək hüququnu şübhə altına almırıq”, - o qeyd edib. Uşakov həmçinin vurğulayıb ki, İrəvan de-yure KTMT-nin tam hüquqlu üzvü olaraq qalır, eləcə də müvafiq hüquq və öhdəliklərini saxlayır: “Ermənistanın KTMT-nin işinə fiziki qaydışı üçün qapılar açıqdır. Ümid edirik ki, erməni nümayəndələr gec-tez bu təşkilat çərçivəsində əməkdaşlığını bərpa edəcəklər”.

Bunun ardınca Ermənistanın Avrasiya İqtisadi İttifaqının (Aİİ) sammitinin dekabrın 25-də İrəvanda deyil, Sankt-Peterburqda keçirmək qərarı da xeyli suallar doğurub. Putinin köməkçisi bildirib ki, Ermənistanın xahişi ilə Aİİ sammiti Sankt-Peterburqda keçiriləcək, sammitə isə Paşinyan sədrlik edəcək. İrəvan bu addımını izah etməyib. İlk ehtimal budur ki, Putinin İrəvana gəlməməsi üçün ediblər. Çünki Roma Statutuna qoşulan Ermənistan Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin Rusiya prezidentinin həbsi ilə bağlı qərarını gözə alıb. İkinci variant budur ki, Rusiya Ermənistanı güvənmediyi üçün

Putinin İrəvana gəlməməsi üçün bunu etdilər

KTMT-nin Astana zirvəsinə getməyən Ermənistan Avrasiya İqtisadi Birliyinin toplantısına ev sahibliyiindən də imtina etdi - səbəb Rusiya lideri haqda Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin qərarıdır?

taxtında keçirilmiş BMT konfransının qəbul etdiyi Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin qurulması haqqında statutdur. 2016-cı ilin mart ayından etibarən 139 dövlət sənədi imzalamışdı ki, onlardan 124-ü onu təsdiqləmişdi. Yeni Ermənistan sözügedən əsasnaməni imzaladıqdan sonra sənədi təsdiqləyən ölkələr sırasındakı sayca 125-cidir. Rusiyaya gəldikdə isə ölkə Ro-

moskvanın sənədin ratifikasiyasından daşınması onun müddəalarının Kremlə qarşı tətbiqi ehtimalına görədir.

Yeri gəlmişkən, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan bir müddət əvvəl “Politico Europe” nəşrinə müsahibəsində Roma Əsasnaməsinin ölkəsinin təhlükəsizlik maraqları baxımından uyğunluğunu vurğulamışdı. Bu arada isə Ermənistanın “Haykakan Jamanak”

nin vaxtı və yeri barədə qərar əvvəlki sessiyada qəbul edilir. Bu halda, Ali Avrasiya İqtisadi Şurasının 8 may 2024-cü ildə Moskvada keçirilən sessiyasında üzv dövlətlərin rəhbərləri növbəti sessiyanın bu ilin dekabrında Sankt-Peterburqda keçirilməsi barədə qərar qəbul ediblər”. Nazirliyin cavabı olduqca nəzəridir və qeyd olunur ki, Aİİ-nin nizamnamə orqanlarına sədrlik edən üzv dövlətdə mütləq keçirilməsi nəzərdə tutulmayıb, yəni başqa üzv ölkədə də keçirilə bilər. Amma niyə Ermənistanda keçirilməməsi izah olunmur, səbəb göstərilmir. Deməli, Putinin İrəvana gəlməsi məqsəduyğun sayılmayıb. Görünür, Rusiya da bu qərarı anlayışla qarşılayıb. Çünki Putin Roma Statutuna qoşulmuş Monqolustana səfər edəndə Qərbdən bu ölkəyə sərt tənqidlər və çağırışlar sələndi. Moskva İrəvanı çətin vəziyyətə salmamaq üçün tədbirlər Sankt-Peterburqda keçirilməsinə razılışıb...

“Yeni Müsavat”a danışan siyasi ekspert Azad Məsiyevin sözlərinə görə, Ermənistanda sorosçular çox fəaldırlar və ictimai-siyasi proseslərə təsir etmək gücünə malikdirlər. Ekspertin fikrincə, bu qüvvələr Ermənistanın Rusiya ilə bağlı bütün strukturlarda, platformalarda əlaqələrini kəsməkdə maraqlıdırlar: “Faktiki buna KTMT-də nail olublar və nizamnamədə fəaliyyətini dondurmaqla bağlı bənd olmasa da, Ermənistan tədbirlərdə iştirak etmir. Ermənis-

İrəvana silah verən Afinanın qazını niyə kəsə bilmərik? Ekspert: “Yunanıstana qaz satmağa məcburuq, çünki...”

Yunanıstanın arsenalında olan Rusiya istehsalı hava hücumundan müdafiə vasitələrini Ermənistanı gəndərcəy xəbəri gündəm mövzularından biri kimi qalmaqdadır. Yunan mətbuatı yazıb ki, Yunanıstan Silahlı Qüvvələri öz arsenalından Rusiya istehsalı olan sistemləri çıxarmaq və köhnə sistemləri yeni Qərb texnologiyası ilə tam əvəzləmək niyyətindədir.

Bu səbəbdən də Yunanıstanın Milli Müdafiə üzrə Baş Qərargahı Rusiya istehsalı “S-300”, “Tor-M1” və “Osa” sistemlərini Ermənistanı gəndərcəy. Bunun əvəzində isə Yunanıstan İsraildən təqribən 2 milyard dollar dəyərində yeni sistemlər alacaq.

Politoloq Əli Orucov Baki-xeber.com-a açıqlamasında bildirib ki, Azərbaycan Yunanıstanı qazla təmin etməsinə baxmayaraq, Afinanın Bakının mövqeyini nəzərə almadan bu addımı atması təəccüblü deyil: “Diqqət etsəniz, bir daha görərsiniz ki, hansı dövlətlərdə islamofob, türkofob və azərbaycanfob geniş yayılıb, bu, hətta yürüdülməli siyasətin ana xəttini təşkil edir. Həmin dövlətlər Ermənistanı silahlandırır, ona hər cür dəstək verir. Yunanıstanın Azərbaycandan ucuz qiymətə qaz almasının türk və Azərbaycan düşmənciliyinə təsiri yoxdur. Tarixən Yunanıstan məsələlərə düşmənin düşməni mənim dostumdur prinsipi ilə yanaşıb. Ermənistanın silahlandırılması Azərbaycanı adekvat addımlar atmağa vadar edir. Lakin İkinci Qarabağ savaşı sübut etdi ki, müharibədə qalib gəlmək üçün tək hərbi texnika və silah kifayət etmir. Müharibənin taleyini yüksək döyüş ruhu, innovativ tətbiqlər və bacarıqlı komandirlər həll edir. Bir vaxtlar Rusiya tərəfindən Ermənistanı hədiyyə edilən 1 milyard dollarlıq silah-sursat da, müasir raket sistemləri və s. 44 gün ərzində Silahlı Qüvvələrimiz tərəfindən darmadağın edildi və mifik erməni ordusu pərən-pərən salındı”.

“Yunanıstan Ermənistanı “S-300” raketləri versə, biz onlara qaz satmaqdan imtina edə bilərikmi” sualına cavabında ekspert bildirib ki, Azərbaycan Avropaya qaz nəqlində Yunanıstan ərazisindən tranzit kimi istifadə edir: “Ona görə də biz Yunanıstana qaz satmağa məcburuq. Məhz Azərbaycan qazını Avropaya daşıyan 878 km cəmi uzunluğu olan Trans-Adriatik (TAP) qaz boru xəminin 550 km hissəsi Yunanıstan ərazisindən keçir. Digər tərəfdən, artıq bu barədə razılaşma əldə edilib, müqavilə bağlanıb. Amma Azərbaycan hökuməti bir tərəfdaş kimi Yunanıstana öz etirazını bildirməyə bilər və düşünürəm ki, nəticə də əldə etmək olar. Çünki perspektivdə Yunanıstanın Azərbaycana marağı daha böyük olacaq. Məsələn, Afina qaz ixsalını artırmağı hədəfləyir. Buna görə Afina Bakı ilə bu məsələdə hansısa formada razılaşa bilər”.

tandakı sorosçular bu hədəfə çatıblar. Amma bu ölkənin Rusiyadan iqtisadi asılılığı var və o səbəbdən Avrasiya İqtisadi İttifaqında iştirakını davam etdirir”.

A.Məsiyev hesab edir ki, Ermənistan hakimiyyətinə Putin haqda həbs orderinə görə təzyiq göstərilə bilərdi deyə tədbirin İrəvanda keçirilməsindən imtina edilib: “Sorosçularla hesablaşmaq üçün Sankt-Peterburqda keçirilməsi təklif olunub. Bu da sorosçuların gücünü göstərir. Eyni zamanda Rusiya da qərarı anlayışla qəbul edib. Amma Ermənistanın yürütdüyü bu siyasətin hara qədər gedəcəyi suallar doğur.

rur. Əgər KTMT-dən de-yure çıxarsa, istənilən halda ölkəni Avrasiya İqtisadi Birliyindən də qovacaqlar. Bu da Ermənistan iqtisadiyyatı üçün fəlakət deməkdir. Hazırda Rusiya ilə bu ölkə arasında 10 milyard həcmində ticarət dövriyyəsi var və artırılması nəzərdə tutulub. Qərb də Ermənistan iqtisadiyyatının Rusiyadan asılı olduğunu müşahidə edir. Ona görə də Ermənistanın bu təşkilatdan çıxması ölkənin çöküşü və Paşinyanın sonu demək olacaq”. Siyasi ekspert Paşinyan iqtidarının hələlik belə bir siyasi-iqtisadi intihara gedəcəyini gözləmir.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

tədbirin Sankt-Peterburqda keçirilməsini istəyib. Yada salaq ki, rəsmi Moskva Ermənistanın Roma Statutunu ratifikasiya etməsinə qeyri-dost addım kimi qiymətləndirib. Rəsmi İrəvan isə bu qərarın Putinlə bağlı olmadığını izah etməyə çalışıb.

Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin Roma Əsasnaməsi 15 iyun-17 iyul 1998-ci il tarixləri arasında İtaliyanın pay-

ma Statutunu 2000-ci ilin sentyabrında imzalasada da, 2016-cı ilədək təsdiqlənməmiş saxlamışdı. 2016-cı ildə prezident Putin sənədin qəbul edilməzliyinə dair sərəncam imzalamışdı. Bu qərar ölkənin milli maraqları baxımından izah edilmişdi. Bir çox siyasi müşahidəçilər isə məsələni Rusiyanın Ukraynanın Krimə ələ keçirməsi ilə əsaslandırmış və bildirmişdilər ki,

nəşrinin sorğusuna cavab olaraq ölkənin Xarici İşlər Nazirliyi aşağıdakıları bildirib: “Avrasiya İqtisadi İttifaqı (Aİİ) daxilində qüvvədə olan rəqlamentə əsasən, Avrasiya Ali İqtisadi Şurasının iclasının Aİİ-nin nizamnamə orqanlarına sədrlik edən üzv dövlətdə mütləq keçirilməsi nəzərdə tutulmayıb. Müvafiq olaraq, Avrasiya Ali İqtisadi Şurasının iclaslarının keçirilməsi qaydası, növbəti sessiya-

Gürçüstanın yenilənmiş hökuməti:
İrakli Kobaxidze - baş nazir;
Maka Boçorişvili - xarici işlər naziri;
Anri Oxanaşvili - ədliyyə naziri;
David Sonqulaşvili - ətraf mühit və kənd təsərrüfatı naziri;
Levan Davitaşvili - iqtisadiyyat və davamlı inkişaf naziri;
Tinatin Ruxadze - mədəniyyət və idman naziri;
İrakli Çikovani - müdafiə naziri;
Laşa Xutişvili - maliyyə naziri;
İrakli Karseladze - regional inkişaf və infrastruktur naziri;
Vaxtanq Qomelauri - daxili işlər naziri;
Aleksandr Tsuladze - təhsil, elm və gənclərlə iş naziri;
Mixail Sarjeladze - işğal olunmuş ərazilərdən məcburi köçkünlərin işləri, əmək, səhiyyə və sosial müdafiə naziri;
Teya Axvlediani - barışıq və vətəndaş bərabərliyi üzrə dövlət naziri.

“1500 məktəb bağlanacaq” qalmaqalı

Nazirin fikirlərindən uzaqgedən nəticələr cəmiyyətdə narahatlıq yaradı; ekspert deyir ki, məktəblərin rasionallaşdırma adı ilə də kənddən köçürülməsi ciddi problemlərə səbəb olacaq

“1500 məktəbin bağlanacağı ilə bağlı yayılan xəbərlər həqiqəti əks etdirmir”. Bu fikirlər elm və təhsil naziri Emin Əmrullayevin sosial şəbəkədə rəsmi hesabındakı paylaşımında yer alıb.

“Son günlərdə mən və ya Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən bu məsələ ilə bağlı hər hansı bir fikir səsləndirilməyib. Bu xəbərin yaranmasına səbəb mövzu ətrafında səsləndirilmiş fikirlərin düzgün anlaşılmasıdır. Səsləndirilən fikirlər isə aşağıdakılardır:

1. Ölkədə fəaliyyət göstərən təxminən 4 400 məktəbin 1 500-də 100-dən az şagird təhsil alır.

2. Şagird sayı aşağı olan məktəblərdə bir şagirdə xərclənən vəsait kifayət qədər böyükdür, tədrisin keyfiyyəti isə aşağıdır. Bəzi hallarda bu məbləğ paytaxtda fəaliyyət göstərən özəl təhsil müəssisələrinin təhsil haqqından da çoxdur (məsələn, 5 nəfər şagirdi olan məktəbdə bir nəfər şagirdə düşən illik xərc 25-27 min manatdır, 10-15 nəfər şagirdi olan məktəbdə isə bu xərc 13-15 min manatdır).

3. Daha dayanıqlı və keyfiyyətli təhsil imkanlarının yaradılması məqsədilə qeyd olunan azkomplektli məktəblərin rasionallaşdırılması həyata keçirilir və bu proses mərhələli şəkildə aparılacaq.

Bu üç fikri ümumiləşdirərək “Ölkədə 1 500 məktəb bağlanacaq” nəticəsinə gəlmək düzgün deyil. Onu da qeyd edirəm ki, cari tədris ilində şagird sayı 10-a qədər olan ümumilikdə 142 məktəb üzrə xərclər əsaslı şəkildə rasionallaşdırılıb. Rasionallaşdırma dedikdə yalnız məktəbin fəaliyyəti-

nin dayandırılması nəzərdə tutulmur, buraya məktəblərin tipinin dəyişdirilməsi və ya birləşdirilməsi, peşə təmayüllü siniflərin açılması da daxildir.

Məktəb şəbəkəsinin rasionallaşdırılması Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən daim diqqətdə saxlanılan məsələ olsa da, yaxın gələcəkdə kütləvi sayda məktəblərin bağlanması və ya fəaliyyətlərinin dayandırılması planlaşdırılmır”, - paylaşımında qeyd olunub.

Qeyd edək ki, deputat Ceyhun Məmmədov noyabrın 26-da Milli Məclisdəki büdcə müzakirələrində çıxışı zamanı deyib ki, rəsmi açıqlamalara əsasən, xərclərin optimallaşdırılması məqsədilə təxminən 4400 məktəbdən 1500-nün bağlanması planlaşdırılır: “Düşünürəm ki, məktəb həm də ideoloji və mədəni məsələdir. Eyni zamanda bu məsələ kəndlərin sürətli boşalmasına aparıb çıxara-
caq”.

“Yeni Məşavət”a danışan deputat Ceyhun Məmmədov yenidən bu məsələ ilə bağlı mövqeyini bildirib: “Həm Milli Məclisin birgə komitələrinin iclasında səsləndirilən fikirlərdən, həm də nazirin verdiyi açıqlamadan bir daha aydın olur ki, Azərbaycanda bir sıra məktəblər artıq bağlanıb və bu proses davam edəcək. Mən həm komitə iclasında, həm də plenar iclasında məktəblərin bağlanmasının yarada biləcəyi problemlərə toxunmuşam. Məktəb təhsil verməklə yanaşı, həm də mədəniyyət və təbiiyə müəssisəsidir. Bu addım bölgələrdə gənclərin

savadlılığına, dünyagörüşünün və intellektual səviyyəsinin formalaşmasına mənfi təsir göstərə, eyni zamanda ucqar kəndlərin boşalmasına səbəb ola bilər”.

Tanınmış təhsil mütəxəssisi Nadir İsrəfil mövzu ilə bağlı “Yeni Məşavət”ə fikirlərini bölüşüb: “Uzunmüddətli təcrübəmdə, xüsusilə də xatırladığım yaxın ərəflərdə hələ şahidi olmamışam ki, təhsillə bağlı gündəmə gətirilən elə bir məsələ olsun ki, hamı tərəfindən birmənalı qarşılan-sın, müzakirə, mübahisə predmetinə çevrilməsin. Bu da təbiiyə. Belə anlaşılma-zlıq yaradan məsələlərdən biri də nazirin ölkədə fəaliyyət göstərən təxminən 4400 məktəbin 1500-də 100-dən az şagirdin təhsil alması, şagird sayı aşağı olan məktəblərdə bir şagirdə xərclənən vəsaitin kifayət qədər böyük olması, tədrisin keyfiyyətinin isə aşağı olması ilə bağlı səsləndirdiyi fikir olub ki, bu da müxtəlif yanaşmalara rəvac verib.

Sonra isə nazirin sosial şəbəkədə rəsmi hesabındakı paylaşımından məlum olub ki, “rasionallaşdırılma dedikdə yalnız məktəbin fəaliyyətinin dayandırılması nəzərdə tutulmur, buraya məktəblərin tipinin dəyişdirilməsi və ya birləşdirilməsi, peşə təmayüllü siniflərin açılması da daxildir. Şagird sayı aşağı olan məktəblərdə bir şagirdə xərclənən vəsait kifayət qədər böyükdür, tədrisin keyfiyyəti isə aşağıdır. Daha dayanıqlı və keyfiyyətli təhsil imkanlarının yaradılması məqsədilə qeyd olunan azkomplektli

məktəblərin rasionallaşdırılması həyata keçirilir və bu proses mərhələli şəkildə aparılacaq.

O ki qaldı Ceyhun Məmmədovun Milli Məclisin plenar iclasında dediyi fikrə, istər 1500 olsun, istər 500, istərsə də 5 fərq etmər, məktəb həm də ideoloji və mədəni məsələdir. Eyni zamanda bu məsələ kəndlərin sürətli boşalmasına gətirib çıxaracaq. Yeni məktəbəqədər və orta təhsil müəssisələri inşa edilməlidir mesajı yerində və vaxtında

bu da baş tutmadı. Müəyyən mənada qanunvericilik bazası, digər infrastruktur məsələsi həll edilmədiyi üçün bu işi aparmaq mümkün olmadı.

Sonra “Təhsil haqqında” Qanuna təklif edilən dəyişikliyə əsasən, ibtidai və ümumi orta təhsil müəssisələri azkomplektli formada fəaliyyət göstərə bilərdi. Artıq yalnız ucqar kənd yerlərində şagirdlərin sayından asılı olmayaraq, ibtidai və ümumi orta ümumtəhsil məktəblərinin azkomplektli

lasına tövsiyə edildi. Ucqar kənd yerlərində şagirdlərin sayından asılı olmayaraq, ibtidai və ümumi orta ümumtəhsil məktəblərinin azkomplektli formada fəaliyyətinə yol veriləcəyi nəzərdə tutuldu”.

Nadir İsrəfilov hesab edir ki, hansısa ucqar rayonun bir neçə kəndindəki az şagirdi olan məktəbi birləşdirmək həmin kəndlərdən şəhərlərə axını - urbanizasiya prosesini gücləndirə bilər: “Çünki hər bir kəndin mövcudluğu üçün gerek onun məktəbi, xəstəxanası, mədəniyyət klubu olsun. Əgər məktəbləri rasionallaşdırma adı ilə həmin kənddən köçürsək, o kənd məhv olub gedəcək və bir kənd kimi xəritədən silinəcək, təhsildən yayınma hallarının baş verməsi qaçılmaz olacaq. Bu gün təhsilin keyfiyyətindən danışırıqsa, bu, heç də təhsilin əhatəliliyini və davamlılığını arxa plana keçirmək anlamına gəlmir. Budəfəki cəhdin nə ilə nəticələncəyi isə zamanla bağlı olan məsələdir”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Məşavət”

Həftəsonu TIR sürücüləri imtahan verəcək

2024-cü il dekabrın 1-də beynəlxalq yük daşımaqlarını həyata keçirən sürücülərin hazırlıq səviyyəsinin qiymətləndirilməsi məqsədilə imtahan təşkil olunacaq.

Bu barədə Dövlət İmtahan Mərkəzindən xəbər verilib. Bildirilib ki, imtahanda iştirak etmək üçün 93 nəfər qeydiyyatdan keçib.

İmtahan Dövlət İmtahan Mərkəzinin elektron imtahan korpusunda kompüter vasitəsilə elektron qayda-da keçiriləcək. İmtahan saat 16:00-da başlanı.

İmtahan 1 saat davam edəcək. İmtahanda iştirakçılara peşəkarlıq sənədlərinə dair 25 test tapşırığı təqdim edilir. Hər tapşırığın düzgün cavabı 1 balla qiymətləndirilir. Səhv cavablar düzgün cavabların nəticəsinə təsir göstərmir.

Qeyd edək ki, 15 və daha çox bal toplamış sürücülər imtahanı müvəffəqiyyətlə vermiş sayılırlar və onlara müvafiq şəhadətnamə təqdim ediləcək.

Doktorantura təhsili alanlar imtahan verəcək

Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) dekabrın 1-də Bakı və Naxçıvan şəhərlərində doktorantura, dissertantura və adyunkturada təhsil alan və ya təhsilini bitirmiş iddiaçıların xarici dillər üzrə fəlsəfə doktoru imtahanı keçirəcək.

Bu barədə DİM məlumat yayıb.

İmtahanda 207 nəfərin iştirakı nəzərdə tutulur. İmtahan saat 11:00-da başlanı. İmtahanın başlanmasına 15 dəqiqə qalmış saat 10:45-də buraxılış rejimi başa çatır. Bundan sonra gələn iştirakçılar imtahan binasına buraxılır.

İmtahanın müddəti 2 saat 30 dəqiqədir. İmtahan müddətinin ilk 1 saat 30 dəqiqəsi test tapşırıqlarının cavablandırılmasına, son 1 saati isə yazılı tapşırıqların yerinə yetirilməsinə (essə və vizual məlumatın yazılı təsviri üçün) ayrılır.

İmtahanın keçirilməsi üçün ümumilikdə 2 imtahan binası, 3 imtahan rəhbəri, 2 ümumi imtahan rəhbəri, 19 nəzarətçi, 3 buraxılış rejimi əməkdaşı (mühafizə) ayrılıb.

2022-ci ildə Azərbaycanda "Siyasi partiyalar haqqında" Qanun qəbul edilib. 6 fəsil və 30 maddədən ibarət qanunda siyasi partiyaların yaradılması və fəaliyyəti üçün əvvəlki qanunla müqayisədə daha sərt tələblər müəyyən edilib. Əvvəlki qanunla siyasi partiyaların qeydiyyatı üçün 1000 üzv kifayət idisə, yeni qanunla bu tələb 5 dəfə artırılıb.

Qanunun qəbul edilməsindən sonra 30-dan çox siyasi partiya fəaliyyətini dayandıraraq. Bəzi partiyalar 5000 üzv tələbini yerinə yetirmədiyi üçün qeydiyyatdan alınmayıb. Hazırda Azərbaycanda 26 siyasi partiya qeydiyyatdadır.

Azərbaycanda partiyaların fəaliyyəti ilə bağlı bəzi məsələlərə Ədliyyə Nazirliyi nəzərət edir. Qeyd edək ki, qanuna əsasən 5000-dən az üzvü olan partiyaların fəaliyyəti dayandırılmalıdır.

Bu gün ölkədə fəaliyyət göstərən partiyalar sosial şəbəkələrdə nə qədər aktivdir?

Modern.az bununla bağlı siyasi partiyaların sosial şəbəkə aktivliyini, izləyicilərin sayını araşdırma edib.

Hakim partiya olan Yeni Azərbaycan Partiyası izləyici sayına görə liderdir. Belə ki, YAP-ın Facebook izləyiciləri

96 mindir. Instagram-da 34,60, X platformasında isə 24080-dir. Partiyanın sosial şəbəkələrdə bəyənme ortalaması 2-4 mindir.

Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyası isə sosial şəbəkələrdən, sadəcə, Facebook-da təmsil olunur. Belə ki, partiyanın burada izləyicilərinin cəmi sayı 303-dür. Partiyanın əsas postları təbriklərdən və şərhərdən ibarətdir. Bəyənme sayı isə maksimum 50-dir.

Ana Vətən Partiyası isə Instagram və Facebook-da təmsil olunur. Belə ki, Instagram-da partiyanın 267 izləyicisi, digər platformada isə 16

min izləyicisi var. Partiyanın bəyənme sayı 30-100 arasındadır.

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası da iki platformada çıxış edir. Partiyanın Facebook-da 8 min 600, Instagram-da 2057 izləyicisi var. Partiyanın sosial şəbəkə hesablarında görüşlər, şərhlər yer alır. Bəyənme ortalaması isə 50-100 arasındadır.

Müsavat Partiyası isə üç sosial şəbəkə platformasında hesabı var. Partiyanın Facebook-da 22 min, Instagram-da 29,4 min, X-da isə 1229 izləyicisi var. Bəyənme ortalaması isə 200-dür.

AĞ Partiya isə əsasən Facebook-da (2,7 min) aktivdir.

book-da var. Bəyənme sayı ortalaması isə 100-150-dir.

Gələcək Azərbaycan Partiyası da tək "Facebook"da 17 min izləyici ilə təmsil olunur.

Sosial şəbəkələrdə ən aktiv partiyalardan biri isə Respublikaçı Alternativ (REAL) Partiyasıdır. Belə ki, partiya üç platformada da var. "Facebook"da 41 min, "Instagram"da 2753, "X"da isə 55 izləyicisi var.

Milli Cəbhə Partiyasını (MCP) isə "Facebook"da 1,9, "X" da 8734, "Instagram"da 851 nəfər izləyir.

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyası (MDHP) sadəcə "Face-

Müxalifət sosial şəbəkələrdə necə fəaliyyət göstərir?

Heç bir sosial platformada təmsil olunmayan iki partiya...

Əsas məzmun isə partiya sədrinin çıxışlarıdır.

Azərbaycan Ümid Partiyası da iki platformada təmsil olunur. Belə ki, partiyanın Instagram-da 1218 nəfər, Facebook-da isə 4,5 min nəfər izləyicisi var. Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının isə X platformasında 3603 nəfər, Facebook-da 10 min izləyicisi var.

Azərbaycan Demokrat Partiyasının isə sadəcə Facebook-da 2,1 min izləyicisi var. Azad Vətən Partiyası ən az izləyiciyə sahib partiyadır. Belə ki, partiyanın Facebook-da 120, Instagram-da isə cəmi 62 izləyicisi var.

Haqq Ədalət Partiyası 2 min izləyici ilə sadəcə Face-

book-da 2,6 izləyiciyə sahibdir. Digər platformalarda təmsil olunmur.

Klassik Xalq Cəbhəsi Partiyasının isə (KXCP) Facebook-da 1,1 min izləyicisi var. Bəyənme sayı isə aşağıdır.

Böyük Azərbaycan Partiyasının (BAP) Facebook-da 422, Ədalət, Həqiqət, Demokratiya Partiyasının (ƏHD) 803, Demokratik İslahatlar Partiyasının 1,8 min, Azərbaycan Demokrat Partiyasının 5 min, Vəhdət Partiyasının (VP) isə 1,9 izləyicisi var.

Yeni Zaman Partiyası (YZP) və Azərbaycan Demokratik Maarifçilik Partiyası isə heç bir sosial şəbəkə platformasında təmsil olunmur.

Ermənilər rəqslərimizdən balet yazır

Faiq Sücəddinov: "Məni məyus edən gürcülərin mahnılarımızı ermənilərin adına yazmalarıdır"

Azərbaycanın Xalq artisti Şövkət Ələkbərovanın ifa etdiyi musiqisi Adil Gəraya və sözləri Əli Kərimə məxsus olan "Yar gəldi, yar..." mahnısının "Youtube" sahifəsində erməni musiqi nümunəsi kimi yerləşdirilməsi faktı Əqli Mülkiyyət Agentliyində araşdırılıb.

Bu barədə agentlikdən məlumat verilib.

Bildirilib ki, Ş.Ələkbərovanın ifa etdiyi "Yar gəldi, yar..." mahnısı "Armenian Music, (Türkisch language) Music 15. (rare) Music 17. Şövkət Ələkbərova (rare)" "rekviziti" altında 2016-cı il 4 sentyabr tarixində "Youtube"-nin "BehrooZ Abshar" adlandırılan sahifəsində yerləşdirilib.

"Yar gəldi, yar..." mahnısı

1957-ci il 16 aprel tarixində Azərbaycanın Xalq artisti Səid Rüstəmovun dirijorluğu və Xalq çalğı ansamblı orkestrinin müşayiəti ilə Ş.Ələkbərovanın ifasında lentə alınmışdır. Səslenmə müddəti (xronometraj) 4.33 saniyədir. 13313 kod nömrəsi ilə AzTV-nin "Qızıl Fond"unda saxlanılır.

Məlumat üçün bildiririk ki,

Ş.Ələkbərovanın Youtube-da əmlak hüquqlarının idarəçiliyini bu sahədə Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən "Mikpro" MMC heyata keçirir. Buna görə də "Mikpro" MMC cəlb edilməklə Əqli Mülkiyyət Agentliyi tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində Ş.Ələkbərovanın ifaçı kimi hüquqlarının pozulmasına səbəb olan qeyd edilən video "Youtube"-nin "BehrooZ Abshar" sahifəsindən silinib.

Bununla da Ş.Ələkbərovanın ifaçı kimi hüquqlarının pozulması Youtube rəhbərliyi tərəfindən öz təsdiqini tapmış və onun pozulmuş hüquqları bərpa edilib, - deyə qurumdan əlavə edilib.

Xalq artisti, Əqli Mülkiyyət Agentliyinin məsləhətçisi Faiq Sücəddinov bildirir ki, ermənilər hələ SSRİ zamanında Azərbaycan mahnılarını oğurlayıblar. Onun sözlərinə görə, hələ 70-ci illərdən mahnı oğurlamağı bir ənənəyə çeviriblər: "Onlar bizim rəqslərimizi, mahnılarımızı və bir çox musiqi hissələrini götür-

rüb özünükiləşdirdilər və müəllif mahnısını kimi təqdim edirdilər. Bu hal Gürcüstanda da baş verir. Azərbaycanın hansısa milli rəqsini gürcülər erməni rəqs kimi göstərirlər. Bura "Yeni Bakı" və "Basqal", "Uzun dərrə" rəqsləri daxildir. Vaxtilə erməni bəstəkar Aram Xaçaturyan "Şalaxo" və "Uzundərə" Azərbaycan rəqslərini "Spartak" baletinə daxil etmişdi. "Çırpınırdı Qara dəniz" mahnısının sözləri Əhməd Cavad, Musiqisi Üzeyir Hacıbəyova məxsusdur. Həmin mahnını erməniləşdirib adını "Kamança" qoydular. Hətta xalq mahnılarımızı öz adlarına çıxırlar. 40-cı illərdə suriyalı erməni demişdi ki, guya Üzeyir Hacıbəylinin operettalarını o yazıb. Ermənilərin oğurluq tarixi genişdir. Biz Əqli Mülkiyyət Agentliyi ilə birgə oturub bunları müzakirə edirik, araşdırma aparıb lazımı ünvana göndəririk. Orada musiqinin tarixini, ilk dəfə kim tərəfindən oxundugunu, bəstəkarını və s. məlumatları yazıb yollayıq.

Yüzlərlə mahnı saya bilərəm ki, ermənilər oğurlayıblar. Bu qeyri-adi bir şey deyil. Oğurluqların adət-ənənəsidir. Məni məyus edən gürcülərin mahnılarımızı ermənilərin adına yazmalarıdır. Bu məsələdə heç olmasa onlar diqqətli olsunlar.

Bu məsələdə xaricə gedən

musiqiçilər də aktiv olmalıdırlar. Məsələn, mən Kiprdə işləyərkən eşitdim ki, yunanlar konsertdə bizim mahnını mənimsəyib və müəlliflik hüququnu pozublar. Mən buna etiraz etdim, bundan sonra düzəlişlər edildi. Kim harada müəlliflik hüququmuzun pozulduğunu görürsə, üstündən keçməsin, agentliyə xəbər versin. Adi dinləyicilər də bəzən bizə yazıb deyirlər ki, hansısa mahnı yutubda ermənilərin mahnısı kimi göstərilir. Biz təcili reaksiya veririk, arayış yazıb lazımı ünvana göndəririk. Başqa cürə mübarizə apara bilmirik. Erməniləri oğru olduqları üçün gülləbarana tuta bilmərik.

SRRI dönməndə də etirazımızı Bəstəkarlar İttifaqına edirdik. Xaçaturyan Azərbaycan mahnısını oğurladığını etiraf edirdi. Deyirdi, bu mahnının bizə məxsus olduğunu bilir, sadəcə olaraq, Bakıda doğulduğu üçün bunu öz mahnısı kimi təqdim edir. Zarafata salıb vəziyyətdən çıxırdı. İndi isə durum başqadır. Heç cürə icazə verə bilmərik ki, sərvətimiz olan mahnılar oğurlansın. Bəstəkar Eldar Mansurov, Cavanşir Quliyev və mən yığışaraq mahnıların tarixçələrini hazırlayıq və lazımı ünvana çatdırırıq. Üzr istəyirlər və bildirirlər ki, bununla bağlı ölçü götürüləcək".

☑ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

“Mən Türkiyədə əhalinin artımı üçün bir ailədə 3 uşaq deyirəm, Azərbaycanda əhalinin artımı üçün isə hər ailədə 5 uşaq deyirəm. Bunu başardıqda, Azərbaycan daha güclü olacaq. Əhali ölkənin gələcəklə bağlı paradigmasını dəyişdirir”. Bu sözləri Azərbaycana ötən ilki səfərində Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan deyib. Amma statistika göstərir ki, əhali artımının sürəti azalır.

Bizimyor.info xəbər verir ki, 2000-ci illərdə Azərbaycanın əhalisi təxminən 27 faiz artıb. İlk 12 ildə artım tempi kifayət qədər yüksək olub və 15 faizdən çox göstərici qeydə alınıb. Lakin sonrakı illərdə bu sürət tədricən azalmağa başlayıb. Dünya ölkələri üzrə 2014-2023-cü illəri əhatə edən bir hesabatda Azərbaycanın əhali artımı ilə bağlı maraqlı faktlar ortaya çıxıb. Hesabat göstərir ki, indiyə qədər formalaşmış “Azərbaycan əhalisinin sürətlə artdığı” fikri tam olaraq doğru deyil.

Hesabata əsasən, Azərbaycan bu dövrdə əhali artımına görə dünyada ilk 50 ölkə arasında yer almayıb və yalnız 64-cü pillədə qərarlaşıb. 2014-2023-cü illər ərzində ölkədə əhali artımı cəmi 6,85 faiz təşkil edib. Bu göstərici ilə Azərbaycan xüsusilə Afrika ölkələri ilə müqayisədə xeyli geri qalır. Afrika ölkələrində ailə planlaşdırmasının olmaması bu qitədə yüksək artım tempini izah etsə də, Avstriya, Norveç, İsveç, İrlandiya, Kanada, Yeni Zelandiya və Lüksemburq kimi inkişaf etmiş ölkələrin Azərbaycandan irəlində yer alması maraqlıdır. Məsələn, Lüksemburqda 2023-cü ildə əhali 2,1 faiz artıb və ümumi artım göstəricisi 20 faizi keçib.

Siyahıya isə Ekvatorial Qvineya başçılıq edir. Bu ölkədə əhali artımı 52,79 faiz təşkil edib. İlk 11 pillədə isə yalnız Afrika ölkələri yer alır. Məsələn, Nigerdə əhali artımı 41,39 faiz, Konqo Demokratik Respublikasında isə 38,63 faiz olub. Bu rəqəmlər Azərbaycanla müqayisədə çox böyük fərqlər göstərir.

Proqnozlar nə deyir?

BMT-nin proqnozlarına əsasən, Azərbaycanda əhali artımı sürəti növbəti illərdə daha da azalacaq. Hazırda ölkənin əhalisi təxminən 10,2 milyon nəfərdir.

Əhali artımında 50-liyə düşmədik

Mütəxəssislər Azərbaycanın əhali artımının azalmasının bir neçə əsas səbəbi olduğunu deyirlər

Ancaq 11 milyon nəfər həd-dinə çatmaq yaxın gələcəkdə real görünür. Bu yavaşlamanın səbəbləri müxtəlif amillərlə izah edilir.

Mütəxəssislər Azərbaycanın əhali artımının azalmasının bir neçə əsas səbəbini vurğulayırlar:

1. *Ailə quruluşunun azalması: Şəhərləşmə, gənclər arasında ailə qurma yaşının artması və iqtisadi çətinliklər ailə qurma sayına təsir edir. Bu, doğum səviyyəsinin azalmasına səbəb olur.*

2. *İqtisadi və sosial faktorlar: Mənzil problemi, işsizlik, ailələrin gəlir səviyyəsinin aşağı olması, xüsusilə gənc ailələr arasında doğum qərarlarını ertələyir.*

3. *Miqrasiya: Xaricə gedən insanların sayının artması da əhali artımının zəifləməsinə əhəmiyyətli rol oynayır.*

4. *Qadınların sosial rolu: Qadınların təhsil və karyera sahələrində daha çox iştirak etməsi onların ana olma yaşını gecikdirir.*

5. *Ailə planlaşdırması: Son illərdə ailə planlaşdırması ilə bağlı maarifləndirmənin artması doğum nisbətində təsir edir.*

Beləliklə, statistikalara göstərir ki, əhali artımı ilə bağlı real vəziyyət ictimaiyyət arasında mövcud olan fikirlərdən fərqlənir. Azərbaycanda əhalinin təbii artım tempinin azalması sosial-iqtisadi strategiyalara yenidən baxmağı tələb edir. Əhalinin artımını təmin etmək üçün gənc ailələrə dəstək proqramlarının genişləndirilməsi, yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması və iş yerlərinin yaradılması istiqamətində addımlar atılmalıdır. Əks təqdirdə, əhali artımında azalma davam edə bilər və bu, gələcəkdə sosial və iqtisadi sahələrdə ciddi problemlər yarada bilər. Bu mövzuda ictimaiyyətin maarifləndirilməsi və konkret tədbirlər planının hazırlanması zəruridir.

Mövzu ilə bağlı sosioloq Elçin Bayramlı “Yeni Müsavat”a danışdı: “Burada problem uşaq doğumunun azalmasıdır. Ümumiyyətlə, əhalinin sayına müxtəlif faktorlar təsir edir: ölkədən gedənlər, ölüm sayı və sairə. Amma əsas məsələ uşaq doğumunun azalmasıdır. Son on ildə ailələrdə uşaq sayında çox ciddi, təxminən 14 faiz azalma var. Biz bu azalmayı birinci sinfə qəbul olunan uşaqların sayından da görürük. Artıq biruşaqlı ailə modelinə keçmişik. Yeni əksər ailələr bir uşaqdan ibarətdir, nadir hallarda ailələrdə iki və üç uşağa rast gəlinir.

Burada iki əsas səbəb var:

1. Sosial-iqtisadi problemlər;
2. Mənəvi-psixoloji problemlər.

Sosial-iqtisadi problemlər əhalinin az imkanlı təbəqələri, təxminən 80 faizi ilə bağlıdır. Uşağın dünyaya gəlməsi, onun böyüdülməsinə bəyaz başa çatdırılması üçün yetərli imkanlara sahib deyillər. Eyni zamanda işsizlik, gəlir azlığı, evsizlik və digər çox sayda problemlər var. Bütün bu kimi sosial-iqtisadi, maddi problemlər ailələri uşaq dünyaya gətirməkdən çəkindirir. Ya bu məsələni gecikdirir, ya da ki, bir uşaq ilə kifayətlənirlər. Dünyada standart budur ki, bir millətin “yoxa çıxması” üçün orta hesabla uşaq sayı 2,1 olmalıdır. Yeni bir ailəyə 2 uşaq düşəndə əvəzləyici sistem işə yaramır. Çünki həyatın sonrakı dövrlərində iki valideyni əvəz edən iki uşağın müxtəlif səbəblərdən biri dünyasını dəyişə bilər. Məsələn, qəza, müharibə, xəstəlik və sairə səbəbdən. Yeni balans yaranmır. Bunun üçün normal ailə modeli 3 uşaqdır. Beləliklə, bir millətin mövcudiyyətinin davam etdirilməsi üçün ailələrdə uşaq sayı 3 olmalıdır. İndiki

dövrə isə ailələr 1-2 uşağı belə saxlaya bilmir, nəinki 3-4 və sairə.

Bu məsələni global mediada “demoqrafik qış” adlandırırlar. Yeni bəşəriyyətin demoqrafik “qışı” gəlir, bəşəriyyət qocalır. Bütün ölkələrdə bu problem var. Bizdə də bu proses gedir, sadəcə, fərq burasındadır ki, digər ölkələrdə bu problemə bağlı tədbirlər görülür, bizim ölkəmizdə isə görünür. Başqa ölkələrdə ailələrin dəstəklənməsi proqramı, uşaqpulu məsələsi, birdəfəlik müavinətlər, ayrıca olaraq 3 və daha çox uşaqlı ailələrə yardımlar, müxtəlif sosial qayğılar və sairə var. Bizim ölkədə isə bunların heç biri tətbiq olunmur, ona görə də ailələr bir uşaq ilə kifayətlənirlər. Həmçinin boşanmaların artması əhali sayına ciddi təsir göstərir. Beləliklə, bu cür sosial-iqtisadi faktorlar əhali artımının azalmasına gətirib çıxarır. Dövlət bu problemə bağlı ciddi işlər, tədbirlər görməlidir.

O ki qaldı mənəvi-psixoloji problemlərə, son dövrlər insanların bəziləri ailə dəyərlərinin üzərindən xətt çəkərək, həyatını yalnız öz şəxsi əyləncəsinə sərf etməyə, özü üçün yaşamağa çalışır, hətta 4-5 uşağa baxmağa imkanı olduğu halda, uşaq sahibi olmaq istəmir. Bu artıq konkret şəkildə mənəvi deqradasiyadır”.

✉ **Xalidə GƏRAY,**
Musavat.com

Ölkədə işsizlərin sayı 6%-dən yuxarı deyil - komitə sədri

“İşsizliklə bağlı söhbət qaldırıldı. Azərbaycanda rəsmi işsizlik 6%-dən yuxarı deyil”.

Bunu Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin iclasında komitə sədri, deputat Musa Quliyev deyib.

Komitə sədrinin sözlərinə görə, ola bilsin ki, bu göstərici pandemiya dövründə bir qədər yüksəlmişdi, amma hazırda 5-6% arasında dəyişir: “Bu, dünyada yaxşı göstəricilərdən sayılır. Amma bizim də seçicilərimiz bu barədə bizə müraciət edir. Biz də məşğulluq xidməti ilə əlaqə saxlayırıq, iş yerləri var, heç vaxt demirlər ki, iş yeri yoxdur. O iş yerinə ya həmin ixtisas uyğun gəlmir, ya maaş vətəndaşı qane etmir, ya da başqa səbəblər olur. Kənd yerində böyük bir sənaye obyekti qurmayacağına ki? Fermer təsərrüfatı, bağı, bostanı, mal-heyvanı var. Kəndin ənənəvi məşğulluq sahəsi budur. Təzədən orada onun arzu etdiyi iş yerini açmaq heç bir ölkənin siyasətində yoxdur. Buna görə də iş yerləri ilə bağlı vətəndaşlarımızı maarifləndirmək lazımdır”.

“Kredit büroları haqqında” Qanun dəyişib

Prezident İlham Əliyev “Kredit büroları haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun təsdiqləyib.

“Report” xəbər verir ki, yenilənmiş qanuna əsasən, bundan sonra vətəndaşlar kredit bürosunun müəyyən etdiyi qaydada barəsində büroya daxil olmuş neqativ məlumat haqqında ödənişsiz bildiriş ala biləcək.

Bildirişdə neqativ məlumatı verən məlumat təchizatçısı göstəriləcək.

Problemlı kreditlərin məbləği 9 % artıb

Bu il noyabrın 1-nə Azərbaycanda vaxtı keçmiş kreditlərin məbləği 479,8 milyon manat təşkil edib.

“Report” Azərbaycan Mərkəzi Bankına (AMB) istinadən xəbər verir ki, bu, oktyabrın 1-i ilə müqayisədə 0,1 % azdır.

Bununla belə, ölkədə problemlı kreditlərin məbləği ilin əvvəlinə nisbətən 9,6%, son 1 ildə isə 8,95% artıb.

Noyabrın 1-nə vaxtı keçmiş kreditlərin ümumi kredit portfelində xüsusi çəkisi 1,7% təşkil edib. Bu nisbət oktyabrın 1-nə də 1,7%, ilin əvvəlinə 1, %, ötən il noyabrın 1-nə isə 1,9% olub.

Azərbaycanda heyvandarlıq qədim ənənələrə malikdir və bu sahə ölkənin kənd təsərrüfatı sektorunda mühüm rol oynayır. Süd və süd məhsullarının istehsalı əhalinin qida təhlükəsizliyini təmin etmək baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. İnsanlar arasında süd məhsullarına olan maraq müxtəlifdir, xüsusilə qatıq, pendir, kərə yağı və süd içkiləri daha çox istehlak edilir. Modern.az

Ölkəmizdə süd məhsulları istehsalı, idxalı və ixracı, bu məhsullarla təminetmə səviyyəsi, istehlak göstəriciləri barədə mövcud vəziyyət və perspektiv imkanlara nəzər salaq.

İstehsal artdıqca, idxal azalır

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarına əsasən, Azərbaycanda süd və süd məhsullarının ehtiyatları ilbəil artmaqdadır. Ərzaq balans məlumatlarına görə, ölkənin ümumi süd məhsulları ehtiyatı 2023-cü ildə 2,8 milyon ton təşkil edib. Bunun 2,3 milyon tonu daxili istehsalın, 475 min tonu idxalın payına düşüb, qalanı isə əvvəlki ilin qalığı hesabına formalaşmış. Ümumi ehtiyatın 93 faizi istehlaka yönəlib. Qalan məhsul ixracı, mal-qara və quş yemini hazırlanmasına sərf olunub və bir hissəsi də itkiyə gedib.

2014-cü ildə süd məhsulları ehtiyatı 2,6 milyon tondan ötən ilin sonuna 2,8 milyon tonə yüksəlib. Bu artım daha çox yerli istehsalın hesabına baş verib. Belə ki, 10 il əvvəllə müqayisədə yerli istehsal 1,8 milyon tondan 2,3 milyon tonə yüksəlib. Yerli istehsalın artması idxalın azalmasına təsir edib, nəticədə süd məhsullarının idxalı 2014-cü ildə 581 min tondan ötən il 474 min tonadək azalıb.

Süd məhsulları ilə özünü təminatmə 84 faizdir

Azərbaycanda süd məhsulları üzrə özünü təminatmə səviyyəsi 2014-cü ildə 76 faizdən ötən il 84 faizə yüksəlib. Nəzərə almaq lazımdır ki, 2016-2019-cu illərdə bu göstərici 86-88 faiz arasında dəyişib. Ümumilikdə Azərbaycanada süd və süd məhsulları ilə təminatmə səviyyəsinin azalmağa meyillənməsi diqqət çəkir. Düzdür, süd və süd məhsullarının adambaşına istehlakı 2023-cü ildə 2014-cü ilə nisbətən təxminən 5 faiz artaraq 258 kiloqrama çatıb. Amma Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) təklif etdiyi illik istehlak norması 360 kiloqramdır. Belə olanda Azərbaycanda adambaşına illik süd məhsulları istehlakı ÜST-nin normasından 102 kiloqram azdır. ÜST-nin istehlak normativlərini əsas götürsək, əhalinin tələbatını ödəmək üçün Azərbaycanda 3,6 mln. ton süd istehsal edilməlidir. Halbuki illik istehsal 2,2 milyon ton səviyyəsindədir ki, bu da ÜST-nin normasının 61 faizini təşkil edir.

Azərbaycanda istehlak olunan 2,7 milyon ton südün 2 milyon tonu süd məhsullarının istehsalına sərf olunur. 2023-cü ildə 953 min ton məhsul süd və qaymaq, 590 min tonu kərə yağı, 313 min tonu qatıq, 137 min tonu qatıq, qa-

İnək çoxdur, bəs niyə süd azdır - araşdırma

Ölkəmizdə südün məhsuldarlığının bu qədər aşağı olmasının əsas səbəbi...

lanı isə digər süd məhsullarının istehsalına sərf olunub.

Süd ən çox hansı rayonda istehsal olunur?

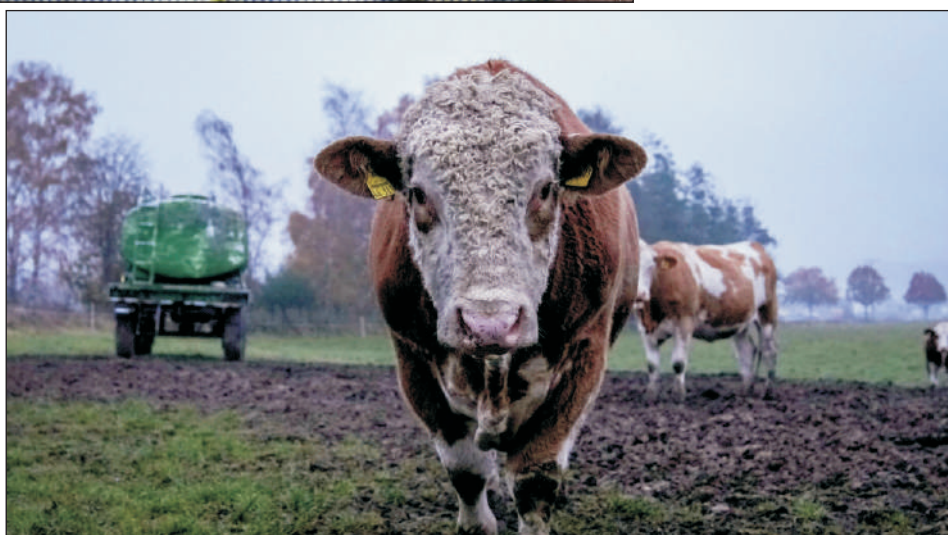
Azərbaycanda ötən il ümumilikdə 2 milyon 284 min ton süd istehsal edilib. Ən çox süd istehsalı Ağcabədi rayonunda olub - 155,6 min ton. Ağcabədidən sonra ikinci yerdə 124,4 min tonla Sabirabad rayonu gəlir. Bərdə rayonu 96,7 min ton göstərici ilə üçüncü olub. Süd istehsalının ən aşağı səviyyədə olduğu rayonlar isə Naftalan şəhəri (302 ton) və Zəngilan rayonu (494 ton) olub.

Azərbaycanda 50-yə yaxın süd emalı müəssisəsi fəaliyyət göstərir. Bu müəssisələr əsasən Bakı, Sumqayıt, Gəncə, Mingəçevir, Lənkəran, Xırdalan, Şamaxı, Salyan, Siyəzən, Qəbələ, Bərdə, Zərdabda yerləşir.

Süd emalı müəssisələrinə yağlılıq dərəcəsi 1-3% olan süd, yağlılıq dərəcəsi 6-29% olan süd, pendir və kəsmik, xama, kərə yağı və s. məhsullar buraxılır.

İnəklər çoxdur, amma az süd verir

Son 10 ildə mal-qaranın ümumi baş sayında azalma baş verib. Paralel olaraq inək və camış sürüsündə də azalma müşahidə olunur. Həmin illər məhsuldarlığın və süd istehsalının artması heyvandarlığın intensiv inkişafı anlamını verməlidir. Süd istehsalında rentabellik onun məhsuldarlığından bilavasitə asılıdır. Son illərdə hər inək və camışdan sağılan südün, yeni məhsuldarlığın artmasına baxmayaraq, bu rəqəm çox aşağıdır. Məhsuldarlıq göstəricisini digər ölkələrlə müqayisə etdikdə bu mənzərə daha aydın görünür. Ölkəmizdə südün məhsuldarlığının bu qədər aşağı olmasının əsas səbəbi mal-qara sürüsündə aşağı məhsuldarlığa malik yerli

cinsdən olan mal-qaranın xüsusi çəkisinin çox olmasıdır.

Ölkə əhalisini bu məhsullarla tam təmin etmək üçün mal-qaranın baş sayının iki dəfə azaldılması və sürünün cins tərkibinin mütləq əksəriyyətinin yüksək məhsuldar cinslərin xeyrinə dəyişdirilməsi hesabına mövcud istehsalı 2-2,5 dəfə artırmağa imkan yaradardı. BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının (FAO) hesabatına görə, İspaniyada 844 min baş inək mövcud olmuş, illik süd istehsalı isə 6,8 mln. ton olmuşdur. Azərbaycanda isə sürüdə inək və camışların sayı 1 milyon 235 min baş, süd istehsalı isə 2,1 mln. tondur. Yüksək məhsuldarlığa malik inəklərin iqtisadi cəhətdən nə qədər səmərəli olduğunu və ölkədə istifadə olunmayan böyük potensialı bu misaldan aydın görmək olar.

Süd məhsulları istehsalının artırılması üçün nə etməliyik?

Azərbaycanda süd istehsalının artırılması sahəsində əsas məsələlərdən biri məhsuldarlığın yüksəldilməsidir. Son illərdə hər inəkden əldə olunan süd miqdarı artmaqdadır, lakin bu göstərici hələ də digər inkişaf etmiş ölkələrlə müqayisədə aşağı qalır. Azər-

gəllərin düzgün bölüşdürülməsinə şərait yaradır. Bununla yanaşı, aqrar sığorta mexanizminin tətbiqi və heyvanların sığortalanması məsələləri də bu sahənin inkişafı üçün önəmlidir.

Azərbaycanda süd və süd məhsullarının istehsalını artırmaq mümkündür, lakin bu, yalnız yüksək məhsuldar inəklərin cins tərkibinin dəyişdirilməsi və müasir aqrar texnologiyaların tətbiqi ilə mümkün olacaqdır. Süd istehsalı və emalı klasterlərinin yaradılması, bu sahədəki problemlərin həllinə töhfə verə bilər. Azərbaycanda bu sahədəki potensialın

kişaf etmiş və bu bölgələrin azad olunması, həmin potensialdan faydalanmaq üçün əlverişli şərait yaradır. Bu ərazilər, kənd təsərrüfatı və heyvandarlıq sahəsinin inkişafını sürətləndirəcək və ölkənin ərzaq təhlükəsizliyini daha da gücləndirəcək.

1980-ci illərdə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə 321 min baş iribuynuzlu heyvan və 1.1 milyon baş xırdabuynuzlu heyvan mövcud olub. Gələcəkdə bu sayın iribuynuzlu heyvanlar üzrə 430 min başa, xırdabuynuzlu heyvanlar üzrə isə 1.6 milyon başa çatdırılması proqnozlaşdırılır. Bu artım, həm et, həm də süd istehsalını artırmaq və yerli bazarda tələbatı ödəmək baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır.

Bundan əlavə, həmin ərazilərdə heyvandarlıq sahəsinin inkişafı ilə əlaqədar təqribən 240 min ton süd istehsalının olacağı gözlənilir. Bu da idxalı əvəz edərək, ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək və yerli iqtisadiyyatı gücləndirmək üçün böyük bir potensial yaradır. Süd məhsullarının istehsalının artması həm də Azərbaycanın kənd təsərrüfatı sektorunun inkişafını sürətləndirəcək.

Ağdam və Füzulinin işğala məruz qalmayan sahələri də nəzərə alınmaqla, azad olun-

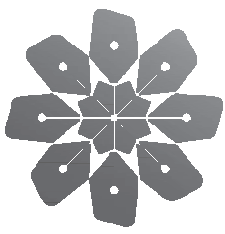
baycanda süd istehsalının artırılması üçün mal-qaranın cins tərkibinin dəyişdirilməsi, yüksək məhsuldar cinslərin istifadəsi vacibdir. Bu, həm də kənd təsərrüfatında daha çox rentabellik və yüksək gəlir əldə etməyə imkan yaradacaqdır.

Müasir mərhələdə süd istehsalını artırmaq və emalını təkmilləşdirmək üçün sahələrarası əlaqələrin gücləndirilməsi vacibdir. Klasterlər, süd istehsalı və emalı sahəsində bazar iştirakçıları üçün iqtisadi cəhətdən sərfəlidir, çünki onlar məhsul istehsalının həcmi artırmağa, istehsal münasibətlərini təkmilləşdirməyə və

düzgün istifadə olunması, ölkənin ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək və iqtisadiyyatını gücləndirmək baxımından mühüm addım olacaqdır.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə süd və süd məhsulları istehsalının böyük perspektivləri var

Azərbaycanda heyvandarlığın inkişafında mühüm rol oynayacaq amillərdən biri, işğaldan azad olunmuş ərazilərin potensialının istifadəsidir. Kəlbəcər, Laçın, Qubadlı, Cəbrayıl, Zəngilan, Ağdam və Füzuli rayonları tarixən heyvandarlıq sahəsində güclü inşayətləri yaradacaqdır.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Son dövrlər 3-cü dünya müharibəsinin olacağı ilə bağlı narahatlıq var. Bəzən ayrı-ayrı dövlətlərin rəsmilərinin açıqlamalarında bununla bağlı ehyamlar vurulur. Ümumiyyətlə, dövlətlər arasında gərgin münasibətlər və müasir texnologiyalarla həyata keçirilən müharibə riskləri, beynəlxalq arenada gərginliklər artır. Xüsusilə Ukrayna ilə Rusiya arasında müharibə, NATO və Çin arasındakı gərginliklər, Yaxın Şərqdə davam edən qarşıdurmalar kimi geosiyasi hadisələr bəzən 3-cü dünya müharibəsinin başlayacağı ilə narahatlığa əsas verir.

Hazırda dünyada bir neçə münaqişə ocağı mövcuddur ki, bunlar müxtəlif səbəblərdən - ərəzi iddiaları, etnik və dini qarşıdurmalar, siyasi böhranlardan qaynaqlanırlar və regional, bəzən də global sabitliyə təhlükə yaradır. Hazırda əsas münaqişə zonası Ukrayna və Rusiya sayılır. İki ölkə arasında müharibə 2014-cü ildə Krimin Rusiyanın nəzarətinə keçməsi ilə başlayıb, 2022-ci ildə isə genişmiqyaslı müharibəyə çevrilib. Səbəbi ərəzi iddiaları, Ukraynanın Qərbi inteqrasiya cəhdləri, NATO genişlənməsi ilə bağlıdır. Bu müharibə nəticəsində dünyada enerji böhranı, global ərzaq tədarükündə problemlər yaranıb.

İsrail və Fələstin arasında da uzun müddətdir münaqişə davam edir, amma 2023-cü ilin oktyabr ayında münaqişə yenidən alovlanıb. Səbəbi isə ərəzi və dini ittiqlər, Qəzza bölgəsindəki gərginliklə bağlıdır. Bu münaqişənin ən böyük təsiri mülki itkilər və humanitar böhrandır.

Üçüncü münaqişə ocağı isə Qarabağ və Cənubi Qafqaz gərginliyi. Azərbaycanla Ermənistan arasında gərginlik Qarabağ məsələsi ilə bağlı uzun illərdir davam edirdi, Ermənistanın 30 ildə Azərbaycan torpaqlarına sahiblənməsi və ərəzilərini viran qoymasına 2020-ci ildə 44 günlük müharibə ilə son qoyuldu. 2023-cü ilin payızında Azərbaycanın anti-terror əməliyyatları nəticəsində Ermənistan qüvvələri Qarabağdan çıxarıldı. Lakin Ermənistanın havadarı olan dövlətlər hələ də regionda gərginlik yaradır.

Sudanda vətəndaş müharibəsi qeyd edilməlidir. Belə ki, 2023-cü ilin aprelində Sudan Silahlı Qüvvələri ilə Rapid Support Forces (RSF) arasında qarşıdurma başlayıb. Səbəbi hakimiyyət uğrunda mübarizədir. Bu da böyük humanitar böhranla, mülki əhali arasında itkilərin çox olması ilə nəticələnib.

Çin və Tayvan arasında gərginlik də uzun illərdir davam edir. Lakin son illərdə bu gərginlik daha da artıb. Səbəbi isə Çinin Tayvanı öz ərazisi hesab etməsidir. Tayvan isə müstəqilliyini qorumağa çalışır. Bu münaqişə ABŞ-la Çin arasında hərbi qarşıdurma riski yaradır.

Afrikadakı terror qruplarının fəaliyyəti Mali, Somali, Burkina Faso, Nigeriya və başqa ölkələrdə artıb. İŞİD, "Əl-Qaidə" və digər terror qruplarının fəaliyyəti hazırda sabitliyin pozulmasına, iqtisadi geriliyin artmasına səbəb olub.

Daha bir münaqişə ocaqlarından biri Yəməndir ki, burada da vətəndaş müharibəsi 2014-cü ildə Həsi qiyamçıları hökumətə qarşı çıxış etdikdən sonra başlayıb. Səbəbi hakimiyyət uğrunda mübarizə və İran-Səudiyyə Ərəbistanı arasında vasitəçi münaqişədir. Bu ərəzi dünyanın ən ağır humanitar böhranlarından biri sayılır.

Kosovo və Serbiya arasında gərginlik isə 1990-cı illərdən davam edir, lakin 2023-cü ildə regionda toqquşmalar yenidən artıb. Səbəbi Kosovonun müstəqilliyinin Serbiya tərəfindən tanınmamasıdır. NATO-nun müdaxiləsi və regional sabitlik risklərinin olması böyükdür.

Din və tolerantlıq

ÜSAVAT
N 216 (8589) 29 noyabr 2024

Dünyanın "qaynar qazan" ölkələri...

Mali, Somali, Nigeriya, Fələstin, Yəməni və daha hansı ölkələrdə qanlı toqquşmalar davam edir?

Göründüyü kimi, dünyada baş verən bu münaqişələr bir çox ölkələrə birbaşa və ya dolaylı təsir edir və beynəlxalq təhlükəsizlik üçün ciddi çağırışlar yaradır.

Ekspertlərə görə, dövlətlər arasında münasibətlərin tənzimlənməsi üçün konfliktlərin qarşısını almaq, mövcud gərginlikləri azaltmaq və davamlı sülhü təmin etmək lazımdır. Bu sırada diplomatik dialoq və vasitəçilik gücləndirilməlidir. Beynəlxalq təşkilatların münaqişə ocaqları olan dövlətlər arasında vasitəçilik etmələri xüsusi vurğulanır. Yeri gəlmişkən, İtaliyada "Böyük Yeddilik" (G7) ölkələrinin xarici işlər nazirlərinin toplantısı keçirilib. ABŞ, Almaniya, Fransa, Böyük Britaniya, İtaliya, Kanada və Yaponiyanın xarici işlər nazirləri, o cümlədən Avropa İttifaqının ali nümayəndəsi təhlükəsizlik məsələlərini, münaqişə zonalarındakı vəziyyəti və Yaxın Şərqdə artan gərginliyi müzakirə ediblər.

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu deyir ki, toplantıda əsas mövzu Rusiya-Ukrayna müharibəsi olub: "Bu səbəbdən toplantıya Ukraynanın xarici işlər naziri Andriy Sibiqa da dəvət olunub. Ukraynalı baş diplomat ölkəsinə verilən dəstəyə görə müttəfiqlərə minnətdarlığını bildirib və onların Rusiyanın işğalı qarşısında həmrəy olmağa çağırıb. Sibiqa həmkarlarının diqqətini Rusiyanın müharibəni genişləndirmək üçün atdığı son addımlara, Şimali Koreya qoşunlarının bölgədə yerləşdirilməsinə, Ukraynanın nüvə enerji obyektlərinə zərbələr endirilməsinə və orta mənzilli ballistik raketlərin tətbiqinə yönəldib. Sibiqa Ukraynaya dəstəyin xeyriyyəçilik olmadığını, Avroatlantik birliyə və dünyanın təhlükəsizliyinə ən yaxşı sərmayə olduğunu söyləyib. Ukraynanın xarici işlər naziri Rusiya-Şimali Koreya ittifaqı üzərində xüsusi dayanıb. Nazirin sözlərinə görə, Rusiya-Şimali Koreya ittifaqı yalnız Avropa üçün deyil, Avropanın Asiyadakı tərəfdaşlarına da təhlükə yaradır. Çünki Şimali Koreya Rusiyaya verdiyi hərbi dəstək qarşılığında Kreml Şimali Koreyanın Cənubi Koreya, Yaponiya və ABŞ-la qarşıdurmasına əməli dəstək verəcək. Bu isə Hind-Sakit okean bölgəsində vəziyyəti gərginləşdirəcək. Andriy Sibiqa Avropa və Hind-Sakit okean bölgəsinin təhlükəsizliyinin bir-birinə sıx bağlı olduğunu bildirib. Ukrayna xarici işlər nazirinin xüsusi olaraq bu mövzuya diqqət yetirməsinin məqsədi aydındır. Şimali Koreyanın Rusiyaya on minlərlə hərbi gön-

dərməsi Ukraynada müharibənin miqyasını artıracaq və problemi qloballaşdıracaq. "Böyük yeddilik" Şimali Koreyanın Rusiyaya hərbi gön-dərməsini tənqid etsə də, üzv ölkələr Ukraynaya hərbi gön-dərmək fikrində deyillər. ABŞ və Avropa dövlətlərinin Çindən gözləntiləri var ki, Pekin Şimali Koreya ilə yaxınlığından istifadə edərək bu dövləti Rusiyaya hərbi gön-dərmək fikrindən daşındırıb. Ancaq Pekinin bu məsələyə qarışmaq fikri yoxdur. Əksinə, Çin Rusiya-Ukrayna müharibəsinin global miqyas almasından istifadə edərək bölgədəki hədəflərinə çatmaq istəyir. Bu hədəflərdən ən başlıcası Tayvanı Çinə birləşdirməkdir. Çinin hərbi təyyarələri və hərbi gəmiləri Tayvan ətrafında patrul xidmətini davam etdirirlər. Tayvan rəhbərliyi iddia edir ki, Çin kəşfiyyat məqsədilə ada üzərinə hava şarları buraxıb. Pekin Tayvanın hava şarları ilə bağlı iddialarını rədd edərək, onların meteoroloji məqsədlər üçün istifadə olunduğunu açıqlayıb. Bu fakt ötən il də qeydə alınmışdı. Amerika Birləşmiş Ştatlarının hava sahəsi üzərində Çinə məxsus kəşfiyyat şarları vurulmuşdu.

Beləliklə, "Böyük yeddilik" həm Avropa və Asiya qitəsinin təhlükəsizlik problemlərini düşünməli, həm də Yaxın Şərqdə qarşıdurmanın dayan-dırılmasına çalışmalıdır. Vaşinqtonun vasitəçiliyi ilə İsrail-Livan hökuməti arasında nisbi atəşkəs barədə razılıq əldə olunsada, bu qarşıdurmanın sonu deyil".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

"Təhlükəli addımlardan çəkinin..."

QAI Polşa prezidentinin Azərbaycan-Ermənistan şərti sərhədinə səfərini pisləyib, Yunanıstanı da regionda vəziyyəti gərginləşdirən addımlardan çəkinməyə çağırıb

QAI Polşa prezidentinin Azərbaycan-Ermənistan şərti sərhədinə səfərini pisləyib. Qərbi Azərbaycan İcması (QAI) Polşa prezidentinin Azərbaycan-Ermənistan şərti sərhədinə səfər etməsi ilə bağlı dərin narahatlığını ifadə edir.

"Report" xəbər verir ki, bu barədə icmanın bəyanatında qeyd edilib.

"Dəfələrlə vurğulanmış ki, Avropa İttifaqının Ermənistan-dakı missiyasının patrul etdiyi ərazilərin əksəri biz qərbi azərbaycanlıların tarixən yaşadığı, dəfələrlə deportasiya edildiyi, dağıdılmış, viran edilmiş yurd yerləridir. Təəssüf ki,

bununla bağlı Avropa İttifaqına etdiyimiz müraciətlər cavabsız qalıb", - bəyanatda vurğulanıb.

Bəyanatda "ermənilərin dəqiq müəyyən edilmiş sərhədlər çərçivəsində öz torpaqlarında dinc şəraitdə yaşamasını istədik" deyən Polşa prezidentinə xatırladılıb ki, Azərbaycan əraziləri işğal altında olarkən icma Polşanın Azərbaycana münasibətdə belə bəyanatlarının şahidi olmayıb.

"Polşa prezidentinin ölkəsinin "Azərbaycan və Ermənistan arasında münaqişənin tənzimlənməsinə daha çox

cəlb oluna biləcəyi" ilə bağlı verdiyi açıqlamasına dair isə bildiririk ki, rəsmi Varşavanın özünün qonşuları ilə kifayət qədər problemləri var və Polşa öz problemlərinin həlli ilə məşğul olsaydı, daha məntiqli olardı.

Biz Polşanı Cənubi Qafqazda vəziyyəti gərginləşdirən addımlar atmamağa çağırırıq. Ermənistan isə başa düşməlidir ki, "binokl diplomatiyası" kimi ucuz şoularla, Luis Okampo, Qreta Tunberq kimi avantüristlərə "yeni xilaskar" gözü ilə baxmaqla Cənubi Qafqazda sülhə nail olmaq mümkünsüzdür", - bəyanatda qeyd olunub.

İcma Yunanıstanı da regionda vəziyyəti gərginləşdirən təhlükəli addımlardan çəkinməyə çağırıb. İcmasının yaydığı bəyanatda vurğulanıb ki, mətbuatda Yunanıstan tərə-

findən Ermənistanla müasir silah sistemlərinin verilməsi ilə bağlı xəbərlər yayılıb: "Bütün bunlar regiondankənar aktorların Ermənistanı silahlandırmaq, Cənubi Qafqazı geosiyasi rəqəbat meydanına çevirmək siyasətinin tərkib hissəsidir".

Qeyd olunub ki, qərbi azərbaycanlıları öz dedə-babə yurdlarımızdan didərgin salmış, 30 il ərzində Azərbaycan torpaqlarını işğal altında saxlamış, hələ də konstitusiyasında ölkəmizə qarşı ərəzi iddiasını davam etdirən təcavüzkar bir ölkənin silahlandırılması yolverilməzdir. "Qərbi Azərbaycan İcması Yunanıstanı məsələlərə etnik və dini təəssübkeşlik prizmasından baxmamağa və regionda vəziyyəti gərginləşdirən təhlükəli addımlardan çəkinməyə çağırır".

ÜSAVAT

Son səhifə

N 216 (8589) 29 noyabr 2024

N o y a b r

Bunları bilirsinizmi?

- * Səudiyyə Ərəbistanı ərazisində çay mövcud deyil.
- * Yarım kilo bal edə bilmək üçün arılar iki milyondan çox çiçəkdən bitki yığmaq məcburiyyətindədir.
- * Yetkin bir ayı bir at qədər sürətli qaça bilər.
- * Zürafələrin dilinin uzunluğu 35 sm-dir. Və onlar üz-məyi bacarmırlar.
- * Sağ əlini istifadə edən insanlar sol əlini istifadə edənlərə nisbətən doqquz il daha çox yaşayırlar.
- * Sarışınların əsmərlərdən daha çox saç var.
- * Yeni Zelandiya dünyadakı hər cür iqlimin mövcud olduğu tək ölkədir.
- * Yetkin bir insan gündə 23 min dəfə nəfəs alır.
- * Zürafələrin səs telləri yoxdur.
- * Timsahlar rəng korudur.
- * Rusiyada şərqdən qərbə doğru səyahət edilərsə, yeddi saat qurşağı keçilmiş olar.

Türkiyədə məşhur balıqdan qızılgül yetişdirildi

Türkiyənin Samsun şəhərində hamsi balığının tullantılarından istifadə edilərək, torpaqsız əkinçilik üsulu ilə qızılgül yetişdirilib. Bu barədə layihənin müəllifi, Ondokuz May Universitetinin Ziraat fakültəsinin Bağcılıq bölümünün mütəxəssisi Mehmet Tütüncü məlumat verib.

Tütüncü bildirib ki, balıq tullantılarından kənd təsərrüfatında istifadə etmək üçün iki il əvvəl işlərə başlanılıb. Müəssisələrdən əldə edilən tullantılar kimyəvi proseslərlə amin turşularına çevrilib və bu amin turşularından istifadə edilərək qızılgüllər yetişdirilib.

"Bu, TÜBİTAK (Türkiye Elmi və Texnoloji Araşdırmalar Şurası) tərəfindən dəstəklənən bir layihədir. Hamsi tullantılarından günümüzdə bioaktivator və ya biostimulyator adlanan məhsul hazırladıq. Bu məhsulu torpaqsız kənd təsərrüfatında, Hindistan qozu torfunda yetişdirilən qızılgüllərə tətbiq edərək böyümə parametrlərinə təsirini öyrənirik. Layihənin üçüncü ilindəyik. Hər il müntəzəm olaraq qızılgüllər yığılır və hazırladığımız məhsulun təsiri analiz edilir.

Əslində balıqlar qədim dövrlərdən gübrə və bitkiləri qidalandırmaq üçün istifadə olunub. Ancaq bu gün biz yerli və lokal məhsul olan hamsi tullantılarını yeni texnologiyalarla birləşdirərək, bitkilərin gübrələnməsini dəstəkləyən məhsul hazırlamışıq.

Sınaq və analizlərdən sonra bu məhsulu yaxın gələcəkdə kommersiyalaşdırmağı hədəfləyirik", - deyə Mehmet Tütüncü vurğulayıb.

Avropanı ən soyuq qış gözləyir

Avropa Orta Müddətli Hava Proqnozları Mərkəzinin məlumatına görə, indiki dövrdən marta qədər Avropada temperatur son iki illə müqayisədə əsasən aşağı olacaq. Bu isə ehtimal ki, Ukraynada hərbi əməliyyatların başlanmasından bəri istilik tələbatının ən yüksək səviyyəyə çatmasına səbəb olacaq. Bu barədə "Bloomberg" məlumat yayıb.

Sinoptiklərin proqnozlarına əsasən, əvvəlki iki qış mövsümü kimi, Avropada mülayim hava şəraitinin üstünlük təşkil edəcəyini, aşağı temperaturların isə əsasən İtaliya və Balkanlarda müşahidə olunacağını proqnozlaşdırır. "Weather Services International"-in məlumatına görə, dekabr ayında temperaturun əhəmiyyətli dərəcədə azalması gözlənilir. Bu da Avropada istilik tələbatının mövsümü normadan yuxarı olmasına gətirib çıxaracaq. Xüsusilə, dekabrın 8-də Oslo-da orta temperaturun -12°C olacağı proqnozlaşdırılır ki, bu da son 30 ilin orta göstəricisindən 9°C aşağıdır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Şokoladı gündə nə qədər yeyək?

Bütün faydalı xüsusiyyətlərinə baxmayaraq, şokoladın desert olduğunu və əsas qida olmadığını unutmamaq vacibdir. Onun tərkibində çox miqdarda karbohidrat (əsasən, şəkər, 100 qramda 50 qrama qədər) və yağ (30-35 qram) var. Gündə 20-30 qramdan çox şokolad istehlak etmək tövsiyə edilmir.

Rusiyalı endokrinoloq, preventiv (sağlamlığın qorunması - red.) və yaşlanmaya qarşı təbabət üzrə mütəxəssis Yelena Ostrovskaya bildirib ki, şokoladın faydası tərkibində kakao olması ilə əsaslandırılır. Kakao paxlaları stressi azaldan antioksidantlar - polifenollar ehtiva edir. Onlarda həmçinin mərkəzi sinir sisteminin sağlamlığı üçün vacib olan, demək olar ki, bütün B qrupu vitaminləri, xüsusilə B2, B1 və B6 var.

"Kakao paxlalarının tərkibində manqan, mis, dəmir, kalium və selen kimi faydalı mikroelementlər, həmçinin triptofan (serotonin sintezində iştirak edir və əhvali-ruhiyyəni yaxşılaşdırır) və treonin amin turşuları var. Treonin maqneziumla birləşir, nəticədə maqnezium treonat (orqanizm tərəfindən asanlıqla mənimsənilən maqnezium forması) əmələ gəlir. Bu element koqnitiv qabiliyyətlərimizi yaxşılaşdırır və stresslə mübarizədə kömək edir. Kakao paxlalarında bağırsaq mikrobiotasının qidalanması üçün lazım olan prebiotik liflər və sellüloz var", - deyə mütəxəssis izah edib.

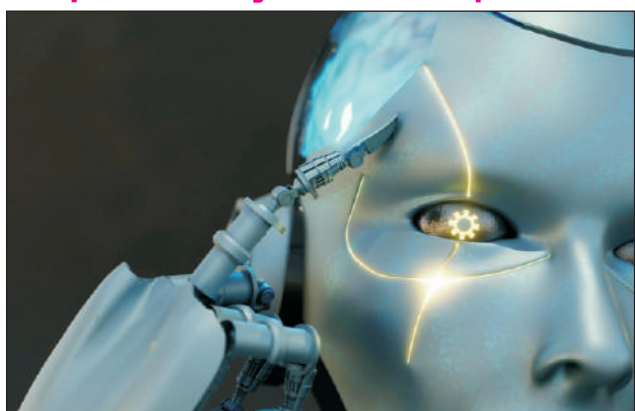
Mədə-bağırsaq traktının istənilən xəstəliklərinin kəskinləşməsi zamanı, həmçinin hamiləlik dövründə, xüsusilə insulin rezistentliyi və gestasion şəkərli diabet inkişafı riskinin artdığı ikinci trimestrdə şokoladı məhdudlaşdırmaq tövsiyə olunur.

Yapon kişi stressə görə 1000-dən çox evi qərarat etdi

Yaponiya hüquq-mühafizə orqanları 1 000-dən çox evə qanunsuz daxil olduğunu etiraf edən 37 yaşlı kişini saxlayıb. O, hərəkətlərinin səbəbini stresslə mübarizənin qeyri-adi üsulu kimi izah edib. Bu barədə yerli hüquq-mühafizə orqanlarının nümayəndəsi açıqlama verib. Məlumatla görə, saxlanılan şəxs bunun hobbiyə çevrildiyini vurğulayıb. "Məni kiminsə aşkar edə biləcəyini düşündüyüm zaman çox həyəcanlanıram. Bu gərginlik stresslə başa çıxmağıma kömək edirdi", - deyə o, dindirilmə zamanı etiraf edib.

Həbsxanalarda məhkumlara süni intellekt nəzarət etməyə başladı: Qırğızıstandan maraqlı təşəbbüs

Qırğızıstanın islah müəssisələrində məhbusların və personalın nizam-intizamı riayət etməsinə nəzarət məqsədilə süni intellektin tətbiqinə başlanıb. Bu barədə respublikanın Ədliyyə Nazirliyi məlumat verib. Bildirilir ki, istintaq təcridxanası və koloniyalara quraşdırılmış müşahidə kameraları yanğın, dava-dalaş, insanların icazəsiz toplaşması, qadağan olunmuş yerlərdə olma, həmçinin müəssisə rəhbərliyi tərəfindən postun tərk edilməsini aşkar edə bilər.

"Həmçinin cəzaçəkmə sistemindəki müəssisələrimizdəki kameralar cinsi, yaşı, geyimi tanıya bilər", - deyə nazirlikdən bildirilib. Qeyd edək ki, Qırğızıstanda təxminən 11 min nəfərin saxlanıldığı 15-dən çox islah koloniyası və istintaq təcridxanası var.

Rusiyanın "Hatikosu": cəyda batan sahibini dörd gün sahilə gözlədi

Başqırdıstanda (Rusiya) batan sahibini dörd gün boyunca sahilə gözləyən itin hekayəsi hər kəsi rıqqətə gətirib. Hadisə noyabrın 24-də Qaradidə kəndində baş verib. Yerli sakin evə daha qısa yolla getmək üçün velosipedlə Ufa çayının nazik buzunun üzərindən keçməyə çalışıb. Təəssüf ki, buz tab gətirməyib və kişi suya düşərək boğulub. Yanında olan iti Belka isə sədaqətlə sahibini gözləməyə başlayıb və dörd gün boyunca faciə yerindən ayrılmayıb.

Kənd sakinləri itin sədaqətindən təsirlənərək, onu götürməyə çalışsalar da, Belka qaçaraq, yəni-dən çaya qayıdıb. "Belka çox mehriban bir itdir. İndi isə onun nə qədər sadıq olduğunu gördük. Bu hekayə üreyimizi parçalayır", - deyə kənd sakinlərindən biri bildirib. Dörd gün davam edən xilasətmə əməliyyatından sonra kişinin cəsədi yeddi metr dərinlikdə tapılıb və Belkanın gözləri qarşısında səthə çıxarılib.

Belkanın sədaqəti bir çox insanlara Yaponiyanın əfsanəvi "Hatiko" itini xatırladı. Hatiko 9 il boyunca vağzalda vəfat etmiş sahibini gözləyərək, tarixə keçmişdi.

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"-ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500